

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

ارسلنا
عليكم يا صابغين
الرماد

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

فضائل امیر المؤمنین علیہ السلام

علی علیہ السلام وقرآن

مصطفیٰ

حیدری دولت آبادی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فضایل امیرالمومنین علی علیه السلام در قرآن

نویسنده:

میثم حیدری دولت آبادی

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۱	فضایل امیرالمومنین علی علیه السلام در قرآن
۱۱	مشخصات کتاب
۱۱	سعادت‌مندی در آخرت
۱۱	با نور برهان نجاتم ده
۱۱	اخلاص علی علیه السلام
۱۳	مثالی بی مثال
۱۳	ملاقات آخرین انسانها
۱۳	صدیق نبی اکرم صلی الله علیه و آله
۱۴	حیل الله در قرآن کریم
۱۵	قرآن ناطق
۱۶	ایثار، سیری سریع
۱۶	نشانه ای قرآنی
۱۶	حزب پیروز خدا
۱۶	خاشعین آن‌ها هستند
۱۶	حدیثی جامع
۱۸	کوثر چیست؟
۱۸	پاکان پاک سیرت
۱۸	پیشروان به سوی بهشت
۱۹	صراطی پر نور
۱۹	نهایت آرزوی مؤمنان
۲۰	اجابت سه درخواست
۲۱	یاد علی علیه السلام در قرآن
۲۱	کشتی نجات بخش

- ۲۱ ..... دست خدا، حزب خدا
- ۲۲ ..... صراط مستقیم چه راهی است؟
- ۲۴ ..... برترین شاهد خدا
- ۲۵ ..... تفسیری جامع
- ۲۶ ..... آرامش قیامت در کنار کوثر
- ۲۶ ..... عالم امت محمد صلی الله علیه و آله
- ۲۶ ..... تقسیم کننده بهشت و دوزخ
- ۲۶ ..... فضلی عظیم
- ۲۶ ..... راه خدا
- ۲۷ ..... ولایت راه صعود به آسمان
- ۲۸ ..... شأنی شریف
- ۲۹ ..... مجاهد اکبر
- ۲۹ ..... حق آشکار
- ۲۹ ..... صفتی مخصوص
- ۲۹ ..... عهدی نورانی
- ۳۱ ..... دستگیره ای محکم
- ۳۱ ..... وعده ای بزرگ
- ۳۱ ..... صاحب عصر
- ۳۱ ..... حدیث کساء
- ۳۱ ..... اصحاب نور
- ۳۲ ..... علی در قیامت
- ۳۳ ..... سلسله ای از نور
- ۳۴ ..... صورت های نورانی بر لب کوثر
- ۳۴ ..... شمس و قمرم آمد
- ۳۵ ..... یگانه ای شریف
- ۳۵ ..... مابین دو پیامبر

- ۳۵ ..... بزرگ ترین نشانه خدا
- ۳۵ ..... ابرار در قرآن کریم
- ۳۷ ..... علی علیه السلام به آن ها می خندد
- ۳۷ ..... راهی به آسمان
- ۳۸ ..... خبر بزرگ
- ۳۸ ..... دو دریای ربانی و نورانی
- ۳۹ ..... تهمت به رسول خدا صلی الله علیه و آله
- ۴۰ ..... مرد با ایمان
- ۴۰ ..... دانای اسرار کتاب الله العظیم
- ۴۰ ..... بزرگ ترین نشانه خدا
- ۴۱ ..... نشانه قیامت
- ۴۱ ..... صاحب کره زمین
- ۴۱ ..... اولین مفسر حروف و معانی آن
- ۴۳ ..... جنب الله علیست
- ۴۳ ..... همکلام با کره زمین
- ۴۳ ..... مفسری بزرگ و بی همتا
- ۴۵ ..... قلب شب قدر
- ۴۵ ..... قبله ليله القدر
- ۴۶ ..... معجزه علوی
- ۴۷ ..... بزرگ ترین مرد زمینی
- ۴۸ ..... وسیله نجات در قیامت
- ۴۸ ..... تیزبین و باریک بین
- ۴۹ ..... مؤمنی بی نظیر
- ۴۹ ..... ماء غدق
- ۴۹ ..... خبر پر خیر
- ۴۹ ..... علی علیه السلام در قرآن کریم

۵۰	..... راهنمای امت محمد صلی الله علیه و آله
۵۱	..... قدر ولایت
۵۱	..... شاهد و مشهود
۵۱	..... نامی آسمانی
۵۲	..... قرآن ناطق
۵۲	..... عالم به علوم قرآن
۵۳	..... بی همتا در شناخت قرآن
۵۳	..... دستش را گرفته و بالا آوردم
۵۴	..... کتاب نورانی کمالات
۵۴	..... علمدار عمل به قرآن
۵۴	..... معنای واقعی ایمان
۵۴	..... هفت حرف نورانی
۵۴	..... ظاهر و باطن قرآن نزد علی علیه السلام
۵۵	..... قاری ملکوتی
۵۵	..... قمر عالم تاب
۵۶	..... عابد شب زنده دار
۵۶	..... خورشید خورشیدها
۵۶	..... آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری
۵۷	..... صبر علی علیه السلام
۵۷	..... محبتی واجب
۵۸	..... نشانه نفاق
۵۸	..... مفسری ممتاز و اعلم
۵۸	..... امیر بی رقیب
۵۹	..... نشانه های علم در دست اوست
۵۹	..... ریشه ای ربانی
۵۹	..... صاحب اسرار وحی

۶۰	مخزن اسرار الهی
۶۰	دریای عمیق، علی علیه السلام است
۶۰	آزمایش فراگیر
۶۱	طریق الجنه
۶۱	صفاتى ملكوتى
۶۱	بحر پر گوهر
۶۲	صراط سعادت
۶۲	صراط صعود
۶۳	شاهدی بی بدیل
۶۳	عملی نورانی
۶۳	آیه محبت و دوستی
۶۴	آیه انفاق
۶۵	نور زمین و آسمان
۶۵	شعله شوق
۶۶	پیشگامان سعادت خواه
۶۶	اقراری به حق
۶۷	فضیلتی استثنائی
۶۸	مؤذن خدا
۶۸	مهرویان عرشى نسب
۶۹	خیرالبریه
۶۹	ویژگی ربانی
۷۰	مظهر رحمت خداوند
۷۰	عامل آیه نجوا
۷۲	کشفی عرفانی
۷۲	حیل الله کیست؟
۷۳	سخنگو با زمین

- ۷۳ ..... دلیل پاکی ها
- ۷۳ ..... لطف جاری و جاوید
- ۷۴ ..... ابراز و اظهار کن
- ۷۴ ..... رعایت حق اهل بیت
- ۷۴ ..... اولین حق و آخرین حقیقت
- ۷۵ ..... رکن اعظم
- ۷۵ ..... سرور مومنان
- ۷۵ ..... حقیقت عالم
- ۷۶ ..... باطن قرآن
- ۷۶ ..... حقیقت قرآن
- ۷۷ ..... آئینه ایزدنا
- ۷۷ ..... امام، مظهر اسم اعظم
- ۷۷ ..... برتر از انبیاء
- ۷۷ ..... افضل اول و اعلم
- ۷۸ ..... رکن علم نبی
- ۷۸ ..... زمین خبر می دهد
- ۷۸ ..... دارای علم الهی
- ۷۹ ..... کلامی که به خشم پیامبر صلی الله علیه و آله انجامید
- ۷۹ ..... کسب رضایت خداوند
- ۷۹ ..... عابد بی بدیل
- ۸۰ ..... در ده آیه، مؤمن خوانده شده
- ۸۰ ..... شأن انبیائی علی علیه السلام
- ۸۱ ..... نور ولایت
- ۸۲ ..... درباره مرکز

فضایل امیرالمومنین علی علیه السلام در قرآن / میثم حیدری دولت آبادی

ناشر دیجیتال: موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

زبان: فارسی

تعداد صفحات: 61ص

موضوع: امیرالمومنین علی علیه السلام - فضائل - قرآن کریم

ص: 1

سعادت‌مندی در آخرت

از سلمان فارسی نقل شده که گفت: بیش از ده بار از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که به علی علیه السلام فرمود:

یا علی! تو و اوصیاء از فرزندان تو در قیامت در اعراف بین بهشت و دوزخ قرار خواهید گرفت و کسی به بهشت نخواهد رفت مگر آنکه شما را شناخته باشد و شما نیز او را پذیرفته باشید و کسی به دوزخ نخواهد رفت مگر آن که منکر شما بوده و شما او را نپذیرفته باشید. (1)

با نور برهان نجاتم ده

در تفسیر آیه شریفه: «یا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا». 2.

امام صادق علیه السلام فرمود: مقصود از برهان محمد صلی الله علیه و آله است و مقصود از نور و صراط مستقیم در این آیه علی علیه السلام می باشد. (2)

در تفسیر شریف مجمع البیان نیز امام صادق علیه السلام فرمود: مقصود از نور، ولایت علی علیه السلام است

«النور ولایه علیّ صلوات الله وسلامه علیه».

اخلاص علی علیه السلام

مرحوم مجلسی در بحار الانوار از عمر بن خطاب آورده که او گفت: به خدا سوگند من چهل انگشتر در حال رکوع صدقه دادم تا آنچه درباره ی علی بن ابیطالب علیه السلام نازل شد برای من نیز نازل شود ولی چیزی نازل نشد.

ص: 1

- 1- . ینایع الموده، ص 102.
- 2- . تفسیر عیاشی، ج 1، ص 296.

«و الله لقد تصدقت باربعين خاتما و انا راعع لينزل في ما نزل في علي بن ابيطالب فما نزل»⁽¹⁾ وليکن در شأن امام علی علیه السلام آیه: «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ» نازل شده است حتی این مطلب در کتب اهل سنت نیز آمده ابن مغازلی شافعی در مناقب آورده این آیه در شأن علی علیه السلام نازل شده است. حضرت امیر علیه السلام می فرماید: من در مسجد در حال رکوع بودم سائلی از من در خواست کرد و من انگشترم را به او دادم و آن گاه خدا این آیه را نازل فرمود.

مثالی بی مثال

در تفسیر صافی از امام حسن عسگری علیه السلام روایت شده که فرمودند: مقصود از قریه در آیه شریفه: «وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ».

شهر اریحا (در فلسطین اشغالی) از شهرهای شام است و وقتی که بنی اسرائیل از بیابان خارج شد، به شهر آمدند به آن ها گفته شد: از نعمت های شهر (قریه) استفاده کنید و در آسایش باشید و چون از در قریه وارد می شوید سجده کنید (و علت سجده این بود که) خداوند بر در آن قریه مثال محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام را تمثیل کرده بود و آن ها را امر نمود که برای تعظیم به آن ها سجده کنند و بیعت و عهد و میثاقی را که از آن ها به عهده داشتند تجدید نمایند و بگویند: سجده ما برای خدا از جهت تعظیم مثال ها می باشد و اعتقاد ما به ولایت آن ها سبب پاک شدن از گناه است.

خداوند به آن ها فرمود: اگر چنین کردید گناهان گذشته شما را می بخشیم و به کسانی که اهل گناه نبوده و بر عهد ولایت محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام باقی مانده اند ثواب افزوده ولی ستمکاران آن ها به جای استفاده از این وسیله و وعده آمرزش خداوند (از روی مسخره) سخن دیگری را گفتند آن ها از پشت وارد شدند و به جای گفتن حظه چیزی گفتند که معنای آن عبارت بود از این که اگر حنطه و گندم سرخ را بخوریم و از خود دفع کنیم نزد ما بهتر از گفتن این سخن و انجام این کار است در قرآن کریم آیات زیادی در شأن والا و پر شمیم مولی الموحدین علی بن ابیطالب و سایر ائمه اطهار علیه السلام نازل شده است.

چنان که مرحوم سید هاشم بحرانی در کتاب اللوامع النورانیة صفحه 1154 با عنوان علی و اهل بیت علیهما السلام او، در قرآن مطالبی ذکر نموده است.

ملاقات آخرین انسانها

در تفسیر عیاشی از امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه «وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ...»⁴ فرمود: احدی از اولین و آخرین نبوده و نخواهد بود جز این که در وقت مرگ خود، رسول خدا صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام را خواهد دید.

صدیق نبی اکرم صلی الله علیه و آله

انس بن مالک گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله روزی نماز را با ما خواند آن گاه روی مبارک خود را

ص: 2

1- . بحارالانوار، ج 35، ص 183 - روضه الواعظین، ص 102 - تفسیر نورالثقلین، در ذیل آیه 55 مانده. در کتاب تفسیری شیعه و سنی ماجرای خاتم بخشی سید الموحدین علی بن ابیطالب علیه السلام آمده است.

به ما نمود، من عرض کردم: یا رسول الله ممکن است آیه شریفه: «فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ...»¹ را برای ما تفسیر بفرمایید؟

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: مقصود از التَّيِّبِينَ، من هستم و مقصود از الصَّادِقِينَ، برادرم علی بن ابیطالب است و مقصود از الشهداء، عمویم حمزه و مقصود از الصَّالِحِينَ دخترم فاطمه و فرزندان او حسن و حسین علیهما السلام هستند.

انس گوید: وقتی این سخنان را عباس عموی پیامبر صلی الله علیه و آله شنید از جای خود بلند شد و در مقابل آن حضرت نشست و عرض کرد: یا رسول الله آیا ما و شما و علی و فاطمه و حسن و حسین از یک منبع نیستیم؟

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: چطور ای عمو؟

عباس گفت: شما تنها علی و فاطمه و حسن و حسین علیهما السلام را معرفی می کنید و ما را از خودتان نمی دانید؟

پیامبر صلی الله علیه و آله تبسمی نمود و فرمود: اما اینکه گفتم ما از یک منبع و ریشه هستیم راست می گویی ولیکن خداوند من و علی و فاطمه و حسن و حسین علیهما السلام را قبل از آدم خلق نمود که هنوز آسمان و زمین و نور و ظلمت و بهشت و دوزخ و خورشید و ماه... آفریده نشده بود.⁽¹⁾

حبل الله در قرآن کریم

ابن عباس گوید: خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله بودیم که یک نفر از اعراب بادیه نشین وارد شد و عرض کرد: یا رسول الله از شما شنیدم که فرمودید: «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» پس حبل الله کدام است که ما به آن تمسک جوئیم و به آن چنگ زنیم؟

رسول خدا صلی الله علیه و آله دست مبارک خود را بر دست علی علیه السلام زد و فرمود:

«تمسکوا بهذا هو حبل الله المتين؛ به این تمسک جوئید که او حبل الله متین و ریسمان محکم خداوند است».⁽²⁾

ص: 3

1- . مصابیح الانوار شیخ طوسی - مصباح الهدایه، ص 157 - بحار الانوار، ج 54 ص 92. نساء / 69.

2- . ینابیع الموده، ص 119 - نهج السعاده، ج 7، ص 201.

وقتی رسول خدا صلی الله علیه و آله خبر شهادت جعفر بن ابیطالب را به امیرالمؤمنین علی علیه السلام داد امام علی علیه السلام آیه: «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» را خواند و به دنبال آن آیه 156 بقره نازل شد. [\(1\)](#)

مرحوم مجلسی در بحار از ابن عباس روایت کرده که وقتی خبر شهادت حمزه در جنگ احد به امیرالمؤمنین علی علیه السلام رسید حضرت این آیه فوق را قرائت و به دنبال آن آیه نازل گشت. [\(2\)](#)

ص: 4

1- . تفسیر برهان، ج 1، ص 168.

2- . بحار الانوار، ج 9، ص 120.

اینار، سیری سریع

امام صادق علیه السلام فرمود:

علی علیه السلام مصداق عالی و افضل این آیه: «وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَشِيئًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ...» است. (1)

و او از کسانی بود که مال خود را برای جلب خشنودی خداوند در راه او می بخشید. (2)

و در تفسیر عیاشی نیز از امام باقر علیه السلام روایت شده که این آیه در شأن علی علیه السلام نازل شده است.

نشانه ای قرآنی

امام باقر علیه السلام درباره «سَلَم» در آیه 208 سوره ی بقره: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّلَامِ...» ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام و ولایت اوصیای بعد از اوست. (3)

حزب پیروز خدا

محدث و مفسر حسین بن حکم حبری در کتاب «ما نزل من القرآن فی علی علیه السلام» از سلمان فارسی روایت کرده که: سلمان همیشه به مردم می گفت: ای مردم دل‌های خود را نسبت به محبت و ولایت علی علیه السلام بررسی کنید زیرا هر وقت من خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله می رسیدم و علی علیه السلام وارد می شد رسول خدا صلی الله علیه و آله دست بر شانه من می زد و می فرمود: «یا سلمان هذا و حزبه هم المفلحون؛ ای سلمان تنها علی و حزب او رستگارانند».

«... الا ان حزب الله هم المفلحون». (4)

خاشعین آن‌ها هستند

ابن عباس گوید: مقصود از خاشعین در آیه 45 بقره: «وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ». 1

همانا آن‌ها رسول خدا صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام هستند که در نماز خود اقبال و خشوع و ذلت در پیشگاه خداوند را رعایت می نمودند.

حدیثی جامع

عبدالرزاق بن قیس رحبی می گوید: با علی بن ابیطالب علیه السلام جلوی در دارالاماره کوفه نشسته بودیم تا اینکه نور آفتاب حضرت را وادار کرد تا کنار دیوار زیر سایه نشیند همین که از جا برخاست مردی از همدان دامن حضرت را گرفت و گفت: ای امیرمؤمنان یک حدیث جامعی برایم بازگو تا خداوند به وسیله آن سودی به من رساند.

امام فرمود: مگر این سود در بسیاری از احادیث نهفته نیست؟ عرض کرد: چرا ولیکن حدیث جامعی برایم بازگو.

امام فرمود: دوستم رسول خدا صلی الله علیه و آله برایم باز گفت: «که من و شیعیانم که چهره آن ها از سپیدی می درخشد سیراب بر سر حوض کوثر وارد می شویم و دشمنان ما با روئی سیاه عطشان و لب تشنه بر آن وارد می گردند».

ص: 5

1- . بقره / 265.

2- . تفسیر نورالثقلین، ج 1، ص 263.

3- . امالی شیخ طوسی، ج 1، ص 306 - مناقب ابن شهر آشوب مازندرانی، ج 3، ص 96.

4- . ما نزل من القرآن فی علی علیه السلام، ص 231، بحار الانوار، ج 68، ص 40 مجادله، 22.

سپس امام فرمود: این را بگیر که نمونه ای از خروار است تو با آن کسی هستی که دوستش داری و برای توست آنچه به دست آورده ای مرا رها کن ای برادر همدانی سپس امام داخل دارالاماره شد. (1)

کوثر چیست؟

عبدالله بن عباس گوید: وقتی سوره کوثر نازل شد علی بن ابیطالب علیه السلام عرض کرد: ای رسول خدا کوثر چیست؟

فرمود: نهری است که خداوند به من کرامت نموده است.

علی علیه السلام عرض کرد: این نهر گرانقدر است پس آن را برای ما توصیف کن ای رسول خدا؟

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: آری ای علی! کوثر نهری است که از زیر عرش الهی جاری است آبش از شیر سفیدتر و از عسل شیرین تر و از کره نرم تر است سنگریزه هایش زبرجد و یاقوت و مرجان و گیاهش زعفران و خاکش مشک خوشبو و پایه هایش به زیر عرش خدا استوار است.

آن گاه رسول خدا صلی الله علیه و آله دست به پهلوئی امیرالمؤمنین زد و فرمود: «ای علی! این نهر از آن من و تو و دوستان تو پس از من خواهد بود». (2)

پاکان پاک سیرت

حارث می گوید: علی بن ابیطالب فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله هر روز صبح نزد ما می آمد و می فرمود: نماز - خدا شما را رحمت کند - نماز (به درستی که خداوند اراده کرده که فقط از شما خانواده هر گونه پلیدی را بزدايد و شما را پاک و پاکیزه گرداند). (3)

پیشروان به سوی بهشت

ابن عباس گوید: از تفسیر قول خداوند: «السَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ».

از رسول خدا صلی الله علیه و آله پرسیدم؛ فرمود: جبرئیل به من گفته: ایشان علی و شیعیان او هستند آنانند که به بهشت پیشی گیرند و به جهت کرامتی که خداوند به آنان نمود مقربان درگاه خدای متعال می باشند. (4)

ص: 6

1- . امالی مفید، ص 387.

2- . امالی مفید، ص 334.

3- . احزاب / 33 - امالی شیخ مفید، ص 363.

4- . امالی مفید، ص 339 - واقعه / 12.

در تفسیر آیه شریفه: **وَ أَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ.**

از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل شده که فرمود:

سالت الله ان يجعلها لعلی علیه السلام ففعل؛ من از خدای خود خواستم که علی را صراط مستقیم قرار دهد و او اجابت فرمود. (1)

نهایت آرزوی مؤمنان

خزیمه به امام علی علیه السلام نگاه کرد امام علی علیه السلام به او فرمود: ای خزیمه! آیا نمی بینی مردم نسبت به فضل خداوند بر من و موقعیت من نسبت به رسول خدا صلی الله علیه و آله و آنچه خداوند از علم و دانش به من عطا فرموده چگونه حسد می ورزند؟

خزیمه گفت:

راوا نعمه الله لیست علیهم علیک وفضلاً بارعاً لاتنازعه

من الدین والدنیا جمیعا لک المنی و فوق المنی اخلاقه و طبایعه

فعضوا من الغیظ الطویل اکفهم علیک و من لم یرض فالله خادعه

ص: 7

- نعمت خدا و فضل او را بر تو دیدند و چنین نعمت و تقضلی به آن ها عطا نشده بود.

- و چون دیدند که تو از جهت دین و دنیا در منتهای آرزوی هر کسی و فوق آن قرار داری.

- از ناراحتی و حسد انگشت به دهن جویدند و چون از داده خداوند نسبت به تو راضی نشدند خداوند آن ها را مؤاخذه خواهد نمود. (1)

اجابت سه درخواست

امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی رسول خدا صلی الله علیه و آله در سرزمین قدید جایی در نزدیکی شهر مکه فرود آمد به امام علی علیه السلام فرمود: ای علی! من از خدا خواسته ام که میان من و تو دوستی برقرار سازد و ساخت و از او خواستم که میان من و تو برادری افکند که افکند و از او خواستم که تو را وصی و جانشین من قرار دهد و داد.

مردی از آن قوم گفت: به خدا سوگند یک صاع خرما در مشکی پوسیده بهتر از آن چیزی است که محمد از پروردگار خود خواسته است چرا او مُلک و سلطنتی درخواست نکرده که او را بر دشمنش یاری دهد یا گنجی که به وسیله آن بر فقر و تهیدستی خود چیره گردد پس خدای متعال آیه 12 سوره هود را نازل فرمود: «فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضٌ مَّا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ». 2.

ص: 8

یاد علی علیه السلام در قرآن

امام باقر علیه السلام در تفسیر «وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا»³ فرمود:

مقصود این است که ما علی علیه السلام را در همه جای قرآن یاد کردیم و او نزد ما ذکر است با وجود این مردم از او فاصله گرفتند.

«و لقد ذكرنا عليا في كل القرآن وهو الذكر و ما يزيدهم نفورا»⁽¹⁾.

کشتی نجات بخش

عباد بن عبدالله گوید: مردی خدمت امیرالمؤمنین علیه السلام آمد و عرض کرد: ای امیر مؤمنان مرا از معنی فرمایش خداوند متعال که فرمود: «أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتِهِ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدًا مِنْهُ»² خبر ده؟ امام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله آن کسی است که بر دلیلی روشن از جانب خدای خود است و من گواه او و از او هستم.

سوگند به آن که جانم در دست اوست احدی از قریش نیست که تیغ سرتراشی بر سرش کشیده شده باشد؛ جز این که خداوند درباره ی او مطلبی در کتاب خود فرو فرستاده است.

و سوگند به آن که جانم در دست اوست اگر بدانند آنچه را که خدای متعال درباره ی ما خانواده بر زبان پیامبر امی خود جاری ساخته (این دانستن آن ها) نزد من محبوبتر است از این که به اندازه ظرفیت این صحن (صحن مسجد کوفه) برایم طلا باشد به خدا سوگند مثل ما در میان این امت جز همانند کشتی نوح و باب حطّه در میان بنی اسرائیل چیز دیگری نیست.⁽²⁾

دست خدا، حزب خدا

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: یا علی! این دین با شما شروع شده و به دست شما پایان پذیرد صبر را پیشه سازید که سرانجام امور از آن پرهیزکاران است شما حزب خدائید و دشمنانتان حزب شیطان.

خوشا به حال آنکس که از شما فرمان برد....⁽³⁾

ص: 9

1- . تفسیر فرات کوفی، ص 241 - شواهد التنزیل، ج 1، ص 456.

2- . امالی مفید، ص 160.

3- . امالی مفید، ص 170.

امام عسگری علیه السلام در تفسیر «صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ» چنین فرمود: یعنی گویند ما را به راه اشخاصی راهنمایی فرما که آنان را به نعمت دین و فرمانبرداریت کامیاب کرده ای و ایشان همان افرادی هستند که خداوند در حَقِّشان فرموده است: «وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا» (کسانی که خدا و پیغمبرش را اطاعت نمایند همراه با اشخاصی هستند که پروردگار نعمت خود را به آنان مرحمت فرموده است؛ یعنی پیغمبران، درستکاران، شهیدان، و نیکان، آنان چه خوب دوستان و همراهانی هستند). (1)

از امیرالمؤمنین علیه السلام این مطلب روایت شده است و سپس امام افزود: این نعمت، ثروت دنیا و یا تندرستی بدن نبوده است.

گرچه تمامی اینها از نعمت های آشکار خداوند است مگر نمی بینی گاهی کافران بی دین دارای این نعمت ها هستند ولی شما را تشویق نفرموده است که دعا کنید تا راه آن ها را به شما نشان دهد، بلکه فقط دستور داده شده که بخواهید راه اشخاصی که نعمت ایمان و تصدیق پیامبر خدا و ولایت خاندان پاکیزه پیامبر صلی الله علیه و آله به آنان عطا گشته، هدایت شوید و تقیه نیک، شما را راهنمایی کند که بدان وسیله از گزند بندگان خدا ایمن شوید.

تقیه ای که با آن از افزودن گناهان و کفرورزی دشمنان خدا جلوگیری می شود به این گونه با آن ها مدارا کنید و آن ها را به مرزی نکشاند که تحریک شده و به تو و مؤمنین آزار رسانند، و همچنین مأمور گشته اید تا از خدا بخواهید که شما را به شناختن حقوق برادران مؤمنان راهنمایی فرماید.

بنابراین هیچ بنده، مرد یا زنی نیست که محمد صلی الله علیه و آله و آل محمد علیهما السلام را دوست بدارد و با دشمنان آنان دشمنی کند مگر آن که خود را جهت جلوگیری از عذاب خداوند در پشت دژی استوار و سپری محکم قرار داده باشد و نیز هرکس از بندگان، مردان و زنان که با مردمان به بهترین وجه سازش و مدارا کند از این کار به باطل مبتلا نگردد و از مرز حق گام بیرون نهد تا آنجا که پروردگار هر نفس او را تسییحی قرار داده، و عملش را پاکیزه گرداند و بینشی به او دهد که بتواند راز ما را پوشیده نگه دارد.

و خشم خود را فرو برد و به هرچه از دشمنان می شنود بردباری کند اگر چنین باشد خداوند پاداش کسی را به او می دهد که در راه خدا در خون خود غوطه ور گشته است و هیچ بنده ای نیست که خود را موظف به ادای حقوق برادرانش بداند و با کوشش خویش حقوق آنان را به طور کامل و یا به اندازه ای که برایش مقدور باشد پردازد و عفو آنان مایه خشنودی او گردد.

و لغزش های ایشان را جستجو و کنجکاوی نکند و آن ها را نادیده بگیرد و درگذرد مگر این که خداوند در روز قیامت به او بگوید: ای بنده من تو حقوق برادرانت را پرداختی و در حق هایی که به سود تو و زیان آن ها بود پی جویی نکردی.

پس من که بخشنده ترم و بزرگواریم بیشتر است شایسته است همان گونه که تو کرم و گذشت کردی با تو مسامحه و بزرگواری نمایم، بنابراین امروز نه تنها آنچه را که به تو نوید داده ام می دهم بلکه از بخشش و فضل بی پایانم بیشتر از آنچه وعده داده بودم خواهم داد و کوتاهیت را در برخی از حقوقم پیگیری نخواهم کرد.

امام علیه السلام فرمود: پس او را به محمد صلی الله علیه و آله و خاندانش ملحق می سازد و از برگزیدگان پیروان ایشان قرارش می دهد.

سپس آن حضرت چنین فرمود: روزی پیامبر صلی الله علیه و آله به یکی از یاران خود گفتند: ای بنده خدا! دوستی و دشمنی و جنگ و آشتی ات را برای رضای خدا و در راه خدا کن زیرا ولایت خدا شامل حال تو نخواهد گردید مگر از این رهگذر، و هیچکس تا به این صورت نگردد مزه ایمان را نخواهد چشید؛ اگرچه نماز و روزه اش زیاد باشد.

مردم بیشتر برادریشان در این دوران به خاطر دنیاست بر پایه آن یکدیگر را دوست می دارند؛ آن شخص عرض کرد: یا رسول الله! چگونه می توانم بدانم که دوستی و دشمنی و کینه و رزیم در راه خداست یا نه؟!

و ولی خدا کیست تا دوستدار او باشم؟ و دشمن وی کیست تا با او ستیز کنم؟

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام اشاره کرد و فرمود: آیا او را می بینی؟

گفت: بلی! فرمود: دوستدار و مطیع او محب و فرمانبردار خداوند است پس علی علیه السلام را دوست بدار و دشمن وی را دشمن دار و با هرکس که دوست علی علیه السلام بود دوستی کن

حتی اگر چنین شخصی قاتل پدر و یا قاتل فرزندی باشد؛ و با دشمن او دشمن باش اگرچه پدر یا پسرش باشد. (1)

برترین شاهد خدا

شخصی از امام علی علیه السلام پرسید: بهترین فضیلت شما کدام است؟

امام این آیه را تلاوت فرمود: «وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ». 4.

و فرمود: مقصود از این آیه من هستم. (2)

سئل امیرالمؤمنین علی علیه السلام «عن افضل منقبه له فتلا هذه الايه (أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتِهِ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ)....» (3)

وقال: «انا الشاهد من رسول الله صلى الله عليه وآله از امام علی علیه السلام سؤال شد: بهترین منقبت و فضیلت شما کدام است؟

ص: 12

1- . معانی الاخبار، ج 1، ص 78.

2- . کافی، ج 1، ص 257.

3- . هود / 17.

امام این آیه را تلاوت نمود و فرمود: مقصود از شاهد در این آیه من هستم. [\(1\)](#)

تفسیری جامع

ابن حجر عسقلانی در لسان المیزان از مغیره بن سعید آورده که می گوید: مقصود از «بالعدل» در آیه شریفه: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ
الْإِحْسَانِ...» 5.

ص: 13

1- . احتجاج، ج 1، ص 232 - تفسیر صافی - کافی، ج 1، ص 190.

علی بن ابیطالب است و مقصود از «الاحسان» فاطمه علیها السلام است و مقصود از «وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى» حسن و حسین هستند. (1)

آرامش قیامت در کنار کوثر

رسول خدا صلی الله علیه و آله به امام علی علیه السلام فرمود:

«یا علی انت و شیعتک علی الحوض تسقون من احببتهم و تمنعون من کرهتہم و انتم الامنون یوم الفزع الاکبر فی ظل العرش و یفزع الناس و لا تفزعون و یحزن الناس و لا تحزنون و فیکم نزلت هذه الآیه: ان الذین سبقت لهم منا الحسنی...! یا علی! تو و شیعیان تو در کنار کوثر، هرکه را خواهید آب می دهید و هرکه را خواهید منع می کنید و شما میید که در آن روز که روز فزع اکبر است زیر سایه عرش خداوند جای دارید در حالی که مردم در شدت و سختی و هراس هستند و شما در امن و آرامش به سر می برید و این آیه: «إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى...» 1.

درباره شما نازل شده است. (2)

عالم امت محمد صلی الله علیه و آله

امام باقر علیه السلام فرمود: «وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ» درباره ی علی نازل شده و او عالم این امت است. (3)

«هذه الایه نزلت فی علی علیه السلام انه عالم هذه الامه».

یعنی: این آیه نازل شد در شأن والای امام علی علیه السلام چرا که اوست عالم این امت.

تقسیم کننده بهشت و دوزخ

ابوبصیر از امام باقر علیه السلام از پدرانش علیهما السلام روایت کند که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای علی! حال تو چگونه است آن گاه که صراط بر روی دوزخ کشیده شود و تو بر لب پرتگاه دوزخ ایستاده باشی و به مردم گفته شود: «عبور کنید».

آن گاه تو به دوزخ می گویی: این شخص از آن من و این شخص از آن تو. علی علیه السلام عرض کرد: ای رسول خدا اینان (که من برای خود بر می گزینم) چه کسانی هستند؟ فرمود: آن ها شیعیان تو هستند و هرکجا که باشی با تو خواهند بود.

فضلی عظیم

امام باقر علیه السلام درباره ی آیه شریفه: «وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ...» 2.

یعنی: خداوند به هر صاحب فضیلتی فضل او را (به تناسب کمالش) عطا کند. فرمودند: مقصود از این آیه علی بن ابیطالب است. (4)

راه خدا

امام باقر علیه السلام فرمود:

«علی بن ابیطالب یامر بالعدل وهو علی صراط مستقیم».

یعنی: فرمان دهنده به عدل و کسی که در صراط مستقیم است علی بن ابیطالب علیه السلام می باشد. (5)

ولایت راه صعود به آسمان

زیدبن علی بن الحسین علیه السلام گوید: مقصود از آیه شریفه: «وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ» ولایت علی بن ابیطالب است.

(جالب این که حاکم حسکانی در شواهد التنزیل نیز این روایت را آورده و بر آن تصریح و تأکید کرده که «وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ» ولایت علی علیه السلام است، ج 1، ص 263).

ص: 14

-
- 1- . لسان المیزان، ج 6، 76، چاپ حیدرآباد.
  - 2- . بحار الانوار، ج 39، ص 307.
  - 3- . رعد/ 43 - ینابیع الموده، ص 104.
  - 4- . توضیح الدلائل، ص 161 - ارجح المطالب، ص 86 - تفسیر قمی، ج 1، ص 321 - دلائل الصدق، ج 2، ص 260 - مناقب ابن شهر آشوب مازندرانی، ج 3، ص 98.
  - 5- . توضیح الدلائل، ص 163 - تأویل الایات، ج 1، ص 258 - کشف الغمه اربلی، ج 1، ص 324.

امام صادق علیه السلام در باره ی شأن نزول آیه 64 انفال: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ».

یعنی: ای پیامبر! خداوند و مؤمنانی که از تو پیروی کرده اند تو را بس است فرمود: این آیه در شأن علی علیه السلام نازل شد.

وترمذی در مناقب ص 54 و علامه مظفر در دلائل الصدق ج 2 ص 185 آورده که این آیه در شأن والای امیر موحدان عالم، حضرت سیدالکونین علی بن ابیطالب علیه السلام نازل شده است. (1)

مجاهد اکبر

در تفسیر صافی نقل شده که امام باقر علیه السلام فرمود:

«نزلت هذه الایه فی علی بن ابیطالب».

یعنی: این آیه درباره علی ابن ابیطالب نازل شده است که:

«أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَ عِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ...» (3)

یعنی: آیا آب دادن به حاجیان و آباد کردن مسجدالحرام را مانند (کار) کسی قرار داده اید که به خدا و روز قیامت ایمان آورده و در راه خدا جهاد کرده است؟ این دو یکسان نیستند.

امام باقر علیه السلام فرمود: این آیه درباره علی بن ابیطالب علیه السلام نازل شده است.

حق آشکار

امام باقر علیه السلام می فرماید: منظور از آیه شریفه: «وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قَوْلُ إِي وَ رَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَ مَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ» (4)

فضایلی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله برای علی علیه السلام بیان فرمود؛ ای رسول من این مردم از تو می پرسند آیا آنچه درباره ی علی علیه السلام می گویی حق است؟ به آن ها بگو: بلی! به پروردگرم که حق است و شما نمی توانید از آن جلوگیری کنید. (2)

صفتی مخصوص

امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام در زمان خلافت عثمان به مهاجرین و انصار فرمود: شما را به خدا سوگند می دهم آیا به یاد دارید که چون این آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ» 1 نازل شد سلمان فارسی از رسول خدا صلی الله علیه و آله پرسید: یا رسول الله این آیه به عموم مردم مربوط است یا به عده ای خاص؟

رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: صادقین در این آیه، مخصوص برادرم علی و جانشینان بعد از او تا قیامت است اما کسانی که مؤظف به پیروی از آن ها هستند همه مؤمنین هستند؟ گفتند: آری به یاد داریم. (3)

عهدی نورانی

امام علی علیه السلام در سخن خود با مردی یهودی فرمود:

«و لقد كنت عاهدت الله ورسوله انا وعمى حمزه واخى جعفر و...»؛ من وعمویم حمزه و برادرم جعفر و پسر عمم عبیده از قبل با خدا و رسول او عهد و پیمانی بستیم و به آن وفا نمودیم و خدا خواسته بود که آن ها قبل از من به لقای او برسند و به این جهت خداوند آیه «مَنْ الْمُؤْمِنِينَ رَجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَ مَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا»³ را در شأن ما نازل نمود. (4)

ص: 16

-
- 1- . احقاق الحق، ج 3، ص 196.
  - 2- . اصول کافی، ج 1، ص 430 - تفسیر شریف نورالثقلین، ج 2، ص 306 - امالی صدوق، ص 771.
  - 3- . کمال الدین مرحوم صدوق، ص 278.
  - 4- . خصال، ج 2، ص 14.

دستگیره ای محکم

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: «انت العروه الوثقى التي لا انفصام لها» رسول خدا صلى الله عليه وآله به علی علیه السلام فرمود: تویی عروه الوثقی و دستگیره محکم رسیدن به خدا که هرگز گسسته نمی شود. (1)

سپس فرمود:

«معاشر الناس من أحب ان تمسك بالعروه الوثقى التي لا انفصام لها فليتمسك لولايه على بن ابيطالب عليه السلام فان ولايته و لا يتي و طاعته طاعتي» ای مردم هرکس که دوست دارد به عروه الوثقی و دستگیره محکمی که هرگز گسسته نخواهد شد چنگ بزند باید به ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام چنگ بزند که همانا ولایت او ولایت من و پیروی از او پیروی از من است. (2)

وعده ای بزرگ

از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمود: مقصود از آیه «وَعَدْنَاهُ وَعَدًّا حَسَنًا».

امیرالمؤمنین علیه السلام است که خداوند به او وعده داده است که در دنیا از دشمنان او انتقام بگیرد و در آخرت او و دوستانش را به بهشت ببرد.

«... وعده الله ان ينتقم له من اعدائه في الدنيا و وعده الجنة له و لا وليائه في الآخرة». (3)

صاحب عصر

فی تفسیر نورالثقلین ج 5 ص 666

«عن الاحتجاج باسناده الى الباقر عليه السلام عن النبي صلى الله عليه وآله قال: «وفي عليٍّ والله نزلت سورة العصر «بسم الله الرحمن الرحيم والعصر» الى آخره ورواه في البحار جلد 24 صفحه 214».

در تفسیر شریف نورالثقلین از کتاب احتجاج و در بحار الانوار علامه مجلسی از امام باقر علیه السلام از رسول خدا صلى الله عليه وآله نقل شده که فرمود: به خدای سوگند این سوره (والعصر) درباره ی علی علیه السلام نازل شد.

حدیث کساء

حاکم حسکانی که از علمای بزرگ اهل سنت است در شواهد التنزیل ج 2 از ص 10 تا 92 را به بیان روایات متعدد در خصوص حدیث کساء به طرق مختلف اختصاص داده و تصریح و تأکید کرده که اصحاب کساء همان کسانی هستند که آیه شریفه: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ...» 2؛ درباره ی آن ها نازل شده و آن ها عبارتند از علی و فاطمه و حسن و حسین علیهما السلام.

اصحاب نور

«القمرى عن الصادق عليه السلام انه سئل عن هذه الاية فقال: «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»؛ امیرالمؤمنین واصحابه و «كَالْمُفْسِدِينَ فِي

الْأَرْضِ»؛ حبترو زریق (کنایه عن الاول والثانی) واصحابهما و «أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ»؛ امیرالمؤمنین علیه السلام و «كَالْفُجَّارِ» حبترو ودلام واصحابهما (وهذه الالفاظ کنایات عن الثلثة).

شیخ بزرگوار قمی در تفسیر خود از امام صادق علیه السلام نقل کرده که آن حضرت فرمود: مقصود از «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» امیرالمؤمنین و اصحاب او هستند و مقصود از «كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ» اولی و دومی و یاران آن ها می باشند. چنان که مقصود از «أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ» نیز امیرالمؤمنین علیه السلام و اصحاب او هستند و مقصود از «كَالْفُجَّارِ» آن دو نفر و یاران آن ها هستند. (4)

علی در قیامت

حسکانی از بزرگان اهل سنت در کتاب شواهدالتنزیل آورده؛ که ابن عباس گفت: اول کسی که روز قیامت کفه حسنات او در میزان سنگین می شود علی بن ابیطالب علیه السلام است زیرا در میزان او جز حسنات و اعمال خیر چیزی وجود ندارد و کفه سئیات او خالی از

ص: 17

1- . مناقب خوارزمی، ص 35.

2- . ماه منقبه لا امیرالمؤمنین علیه السلام شیخ فقیه محمدبن احمدبن شاذان قمی، ص 71 و بحارالانوار، ج 27، ص 79.

3- . تأویل الایات، ج 1، ص 422 - قصص / 61.

4- . ص / 28 - تفسیر قمی، ج 2، ص 207.

گناه است چون او به اندازه یک چشم بر هم زدن هم نافرمانی خدا را نکرده است؛ سپس فرمود: و این است معنای آیه شریفه: «فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ...»؛ یعنی میزان اعمال علی علیه السلام از عبادات و حسنات او سنگین تر است و او در بهشت زندگی شادمانی خواهد داشت. (1)

سلسله ای از نور

ابوسعید خدری از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل کرد که فرمود: به جبرئیل گفتم مقصود از «أَزْوَاجِنَا» (در آیه 74 سوره فرقان) کیست؟ گفت: خدیجه، گفتم: مقصود از «ذُرِّيَّاتِنَا» کیست؟ گفت: فاطمه.

گفتم: مقصود از «قُرَّةَ أَعْيُنٍ» کیست؟ گفت: حسن و حسین.

گفتم: مقصود از «وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا» کیست؟ گفت: علی علیه السلام است. (2)

ص: 18

1- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 367.

2- . تفسیر فرات کوفی، ص 291 - شواهد التنزیل، ج 1، ص 538.

صورت های نورانی بر لب کوثر

حسکانی در شواهد التنزیل از شرحی انصاری کاتب امام علی علیه السلام نقل کرده که او گفت: از علی علیه السلام شنیدم که می فرمود: وقتی که رسول خدا صلی الله علیه و آله بر من تکیه نموده بود و من او را به سینه گرفته بودم به من فرمود: آیا این آیه را شنیدی؟

«إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»² سپس فرمود: مقصود از این آیه تو و شیعیان تو هستید و چون در قیامت امت های دیگر برای حساب جمع شوند شما با صورت های نورانی در کنار حوض کوثر با من خواهید بود.⁽¹⁾

شمس و قمر آمد

از ابو محمد نقل شده که گوید: از امام صادق علیه السلام درباره ی سوره شمس سؤال کردم

ص: 19

1- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 356.

فرمود: مراد از «وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا» رسول خدا صلی الله علیه و آله می باشد که خداوند به واسطه او برای مردم دین خود را روشن نمود و مقصود از «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّاهَا» امیرالمؤمنین علیه السلام است که بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله او هادی و راهنمای مردم بوده و رسول خدا صلی الله علیه و آله علوم خود را به او تعلیم نموده است... (1)

یگانه ای شریف

ابن عباس گوید: «جمع الله هذه الخصال كلها في كل على عليه السلام» «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...» «كان والله اول المؤمنين إيماناً وعملوا الصالحات و كان من صلّى و عبد الله من اهل الارض مع رسول الله صلى الله عليه و آله...» خداوند متعال همه خصلت های یاد شده در این آیه (سوره عصر) را در علی علیه السلام جمع نموده زیرا او نخستین کسی بود که ایمان آورد و با رسول خدا صلی الله علیه و آله عبادت نمود به نماز ایستاد و رسول خدا صلی الله علیه و آله او را سفارش نمود که او را غسل دهد و دیون او را ادا کند و اطراف قبر او دیواری قرار دهد که زن ها با نشستن بر قبر او، او را اذیت نکنند و او را سفارش نمود به حفظ حسن و حسین و این است معنای «وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ» 2.

مایین دو پیامبر

سعید بن جبیر از ابن عباس نقل کند که گوید: نخستین کسی که لباس های زیبای بهشتی را بر تن می کند حضرت ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام و محمد صلی الله علیه و آله هستند سپس علی علیه السلام است که بین آن دو پیامبر با عزت به بهشت وارد خواهد شد.

سپس ابن عباس این آیه را تلاوت نمود و گفت: مقصود از آیه شریفه: «وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ» علی علیه السلام و اصحاب او هستند. (2)

بزرگ ترین نشانه خدا

از امام هشتم علیه السلام درباره ی آیه: «عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ» سؤال شد؟ حضرت فرمود: که امام علی علیه السلام فرموده است:

«مالله بنا اعظم منى ومالله آيه اكبر منى وقد عرض فضلى على الامم الماضيه على اختلاف السننها فلم تقر لفضلى»؛ هیچ خبر و آیه ای نزد خدا بزرگ تر از من نیست و چون ولایت من بر امت های گذشته عرضه شد آن ها به فضل من اعتراف نکردند. (3)

ابرار در قرآن کریم

امام حسن علیه السلام فرمود:

«وكلما فى كتاب الله عزوجل من قوله: «إِنَّ الْأَبْرَارَ»، «فوالله ما اراد به الاّ على بن ابيطالب وفاطمه وانا والحسين لا نأ نحن الابرار...».

به خدا سوگند هرچه کلمه ابرار در قرآن کریم آمده جز علی بن ابیطالب و فاطمه و من و حسین علیهما السلام اراده نشده است چرا که ماییم نیکان از فرزندان پدر و مادرهای خود و دل های ما به واسطه طاعت ها و اعمال نیک رشد و آگاهی یافته و از دنیا و محبت به آن بیزار شده است و ماییم که خدای خود را در همه واجبات اطاعت نمودیم و به وحدانیت او ایمان آوردیم و رسول او را تصدیق کردیم. (4)

- 1- . كافي، ج 8، ص 50.
- 2- . النورالمشتمل، ص 262 - تحريم / 8.
- 3- . تفسير قمي، ج 2، ص 401 - شواهدالتنزيل، ج 2، ص 417.
- 4- . تفسير نورالثقلين، ج 2، ص 326.

علی علیه السلام به آن ها می خندد

امام سجاد علیه السلام می فرماید: چون روز قیامت شود دو تخت مزین از بهشت خارج و در کنار دوزخ قرار گیرد، سپس امیرالمؤمنین علیه السلام بر آن ها قرار گیرد و وقتی بخندد جهنم زیر و رو شود و آن دو نفر (اولی و دومی) را از دوزخ خارج کنند و مقابل امیرالمؤمنین علیه السلام قرار دهند. و چون مقابل آن حضرت قرار گیرند گویند: ای امیرمؤمنان ای وصی رسول خدا صلی الله علیه و آله آیا به ما ترحم نمی کنی و برای ما در نزد پروردگار خود شفاعت نمی نمایی؟

امام سجاد علیه السلام می فرماید: سپس علی علیه السلام به آن ها می خندد و آن گاه از جای خود حرکت می کند و داخل بهشت می شود و آن دو تخت بالا می روند و اولی و دومی نیز به دوزخ باز می گرداند سپس فرمود: این است معنای آیه 34 سوره مطففین: «فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ هَلْ تُؤْتِبُ الْكُفَّارَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ». 2.

راهی به آسمان

القمی عن الصادق علیه السلام انه ذكر خطر اميرالمؤمنين عليه السلام وقال: «وانه لعلم للساعة فلا تمترن بها واتبعون هذا صراط مستقيم» قال: یعنی امیرالمؤمنین علیه السلام، در تفسیر قمی از امام صادق علیه السلام نقل شده که آن حضرت عظمت مقام امیرالمؤمنین علیه السلام را ذکر کرد و سپس این آیه را تلاوت کرد و فرمود: مقصود از صراط مستقیم امیرالمؤمنین علیه السلام است. (1)

ص: 21

«.. عن روضه الكافي قال اميرالمؤمنين عليه السلام في خطبه الوسيله: «وائى النبا العظيم والصدىق الاكبر». از روضه كافي نقل شده كه اميرالمؤمنين عليه السلام در خطبه وسيله فرمود: نباء عظيم و صديق اكبر من هستم. (1)

دو دریای ربانی و نورانی

«عن الصادق عليه السلام قال: على وفاطمه صلوات الله عليهما بحران عميقان لا يبغى احدهما على صاحبه «يخرج منهما اللؤلؤ ومرجان» (2) قال: الحسن والحسين. امام صادق عليه السلام فرمود: مقصود

ص: 22

1- . تفسير نورالثقلين، ج 5، ص 243.

2- . بحار الانوار، ج 37، ص 96.

از این آیه (الرحمن آیه 19) علی و فاطمه هستند که دو دریای عمیق (از علم و معرفت) می باشند و به یکدیگر ظلم نمی کنند و از آن ها لؤلؤ و مرجان یعنی حسن و حسین به وجود آمده است.

تهمت به رسول خدا صلی الله علیه و آله

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«ما من مومنٍ خلص ودّی الی قلبه الاّ وقد خلص ودّ علیّ الی قلبه کذب

ص: 23

یا علی من زعم انه یحبنی و یبغضک» هر بنده ای که از روی اخلاص مرا دوست داشته باشد علی علیه السلام را نیز دوست خواهد داشت.

سپس فرمود: یا علی علیه السلام دروغ می گوید کسی که فکر می کند مرا دوست دارد در حالی که با تو دشمن است.

امام باقر علیه السلام می فرماید: بعد از این سخن رسول خدا صلی الله علیه و آله، دو نفر از منافقان گفتند: رسول خدا صلی الله علیه و آله فریب این جوان را خورده است پس درباره ی آن ها این آیه نازل شد: «فَسْتَبْصِرْ وَ یُبْصِرُونَ بِأَیْکُمْ الْمَفْتُونُ». 1

مرد با ایمان

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: آگاه باشید که در قرآن نامهایی است که مخصوص من است پس پرهیزید از اینکه خود را به آن ها بنامید که گمراه خواهید شد و از جمله آن ها قول خداوند است که فرمود: «وَرَجُلًا سَدَّ لَمَّا لِرَجُلٍ» 1 که مقصود از آن من هستم که تسلیم رسول خدا صلی الله علیه و آله بودم. (1)

دانای اسرار کتاب الله العظیم

وقتی علی علیه السلام به کوفه آمد تا چهل روز در نمازهای خود سوره «سَبَّحَ اسْمَ رَبِّکَ الْأَعْلَى» را قرائت می نمود تا این که منافقان گفتند: به خدا سوگند علی علیه السلام چیزی از قرآن را حفظ ندارد و الا سوره دیگری را می خواند.

اصبغ بن نباته گوید: چون این سخنان به امام رسید؛ فرمود: وای بر آن ها من قرآن را خوب می شناسم و ناسخ و منسوخ و محکم و متشابه و فواصل و حروف و معانی آن را می دانم به خدا سوگند هیچ کلمه ای به رسول خدا صلی الله علیه و آله نازل نشد مگر آن که من دانستم درباره ی چه کسی و در چه روزی و در چه محلی نازل شده است.

وای بر آن ها مگر آیه «إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى...» را نخوانده اند؟ به خدا سوگند همه صحف ابراهیم و موسی را من از رسول خدا صلی الله علیه و آله به ارث بردم و به آن ها آگاه هستم.

سپس فرمود: وای بر آن ها به خدا سوگند این آیه «وَوَعِيهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ» درباره ی من نازل شده و چون آیه ای نازل می شود همه اصحاب می شنیدند من حفظ می کردم ولی آن ها فراموش می نمودند وقتی که از نزد رسول خدا خارج می شدند به یکدیگر می گفتند: رسول خدا صلی الله علیه و آله چه گفتند؟ (2)

بزرگ ترین نشانه خدا

ابوحزمه گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: قربانت گردم شیعیان از شما تفسیر این آیه را می پرسند «عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ» یعنی از چه از یکدیگر می پرسند از خبر بزرگی می پرسند؟

امام فرمود: اختیار با من است اگر خواهم به آن ها بگویم و اگر نخواهم نگویم.

سپس فرمود: ولی من تفسیرش را برای تو می گویم عرض کردم: «از چه از یکدیگر می پرسند؟ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ» امام فرمود: این آیه درباره ی امیرالمؤمنین صلوات الله علیه است؛ آن حضرت علیه السلام می فرمود: خدا را آیه ای بزرگ تر از من نیست خدا را خبری بزرگ تر از من

نشانه قیامت

امام باقر علیه السلام فرمود: مقصود از آیه شریفه: «وَإِنَّهُ لَعَلَّمَ لِسَانَهُ» 1 علی علیه السلام است او نشانه ی قیامت است برای تو و قوم تو، در قیامت در مورد محبت علی بن ابیطالب علیه السلام از شما سؤال خواهد شد. (4)

صاحب کره زمین

عبایه بن ربیع گوید: به عبدالله بن عباس گفتم: چرا پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله علی علیه السلام را به ابوتراب کُنیه داد؟ گفت: زیرا او مالک و صاحب کره زمین می باشد و بعد از پیغمبر صلی الله علیه و آله حجت خدا بر ساکنان زمین است و بقای زمین به او و آرامش زمین از برکت وجود اوست از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: روز قیامت چون شخص کافر نعمت هایی را که از خداوند به عنوان پاداش و کامیابی برای شیعه علی علیه السلام فراهم آورده است بنگرد، گوید:

«یا لیتنی كنت تراباً»؛ ای کاش من هم شیعه علی بودم و این است که خداوند فرموده: «وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا» کافر در آن روز می گوید: ای کاش خاک بودم. (نبا: 40).

(از روی حسرت می گوید: ای کاش خاک بودم تا به عذاب آتش نمی سوختم). (5)

اولین مفسر حروف و معانی آن

روزی شخصی یهودی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و پرسید به کار بردن حروف الفبا چه سودی دارد؟ در آن وقت علی علیه السلام در محضر آن بزرگوار حضور داشت پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود: پاسخ او را بده! پس دست به دعا برداشت و چنین گفت:

پروردگارا! او را یاری فرما و استوارش بدار، آن گاه علی علیه السلام فرمود: هر یک از حروف، نامی از نام های خداوند است پس چنین ادامه داد:

أما «الف» - الله - معبود به حقی نیست جز او که زنده کننده و برپا دارنده و نگهدارنده همه موجودات است. بقره: 255 «با» باقی جاودانه ای است که پس از نابود شدن آفریدگانش پایدار خواهد بود «تا» ثواب (هشت جای قرآن آمده است) خداوند

ص: 24

1- . بحار الانوار، ج 24، ص 163.

2- . مصباح الهدایه علامه بهبهانی، ص 131 - حاقه / 12.

3- . کافی، ج 1، ص 297.

4- . بحار الانوار، ج 32، ص 291.

پس توبه پذیر و مهربان است بازگشت از گناه را از بنده اش می پذیرد «ثا» ثابت و پایدار همیشه‌گی است «یُبَيِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ» خدا آنان را که ایمان آوردند به سبب سخن راست و محکمی که در دل های ایشان جای گرفته است ثابت می دارد (ابراهیم: 27) «رجیم» - جلّ - بس باشکوه و منزّه است نام های او و «حا» حقّ و جودی ثابت و زنده و بردبار است «خا» - خبیر - آگاه به کردار بندگان «دال» دّیان، جزا دهنده روز رستاخیز «ذال» دارای شکوه و بزرگواری «را» - رأفت - نسبت به بندگان خود بسیار مهربان «زا» زینت پرستش کنندگان «سین» سمیع شنوا و بینا «شین» شاکر سپاسگزار بندگان مؤمن خویش «صاد» صادق یعنی در نوید و وعیدش راستگو.

«ضادّ» آسیب رسانی که به خاطر بهره مند ساختن است «طا» طاهر پاک سازنده بندگان از گناه و خود نیز از هر پلایشی پاکیزه است «ظا» - ظاهر - آشکار در آینه جهان آفرینش که نشانگر عظمت او است «عین» عالم و آگاه به حال بندگان خود «غین» غیاث فریادرس در ماندگان و دادخواهان «فا» شکافنده دانه و هسته «قاف» قادر و تواناست بر تمامی آفریدگانش «کاف» بی نیاز کننده ای است که همتایی برایش نیست نه زائیده شده و نه زائیده است «ل» لطیف مهربان و رساننده نیکی ها به بندگانش و «میم» مالک پادشاه اقلیم وجود است «نون» نور و روشنی آسمان ها است و زمین شمه ای از فروغ عرش و عظمت او می باشد «واو» واحد یکتای بزرگواری که نه زائیده است و نه خود زائیده شده از چیزی است «ها» هدایتگر و راهنمای بندگان خود «لام» هیچکس سزاوار پرستش نیست جز ذات پروردگار یگانه ای که شریکی برایش نیست «یا» - ید - دست قدرت خدا بر سر آفریدگانش گسترده است وقتی سخن علی علیه السلام به اینجا رسید پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: این همان گفتاری است که خداوند برای خود آن را از بنده اش پسندید و در نتیجه با این موشکافی و دقت امیرالمؤمنین، مرد یهودی اسلام را پذیرفت. (1)

جنب الله علیست

ابن شهر آشوب از امام سجاد علیه السلام و امام باقر و امام صادق علیهما السلام نقل کرده که فرمودند:

«فی هذه الایه: جنب الله علی علیه السلام و هو حجه الله علی الخلق یوم القیامه» (2)؛ در آیه شریفه جنب الله علی علیه السلام است که در روز قیامت حجت خدا بر مردم خواهد بود. (3)

همکلام با کره زمین

اسماء بنت عمیس نقل می کند حضرت فاطمه زهرا علیها السلام فرمودند: شبی که به خانه علی علیه السلام رفتم در بستر مرا فزع گرفت و شنیدم که زمین با علی علیه السلام صحبت می کند و علی علیه السلام نیز با زمین حدیث می فرمود.

صبح این واقعه را به رسول خدا صلی الله علیه و آله خبر دادم پدرم وقتی آن را شنید سجده طولانی کرد سپس سر برداشت و فرمود: یا فاطمه! تو را بشارت باد به طیب نفس که خداوند همسر تو را بر سایر خلق برتری داده و زمین را امر کرده که با او صحبت کند و خبرهای خود را و آنچه بر زمین جاری می شود در شرق و غرب عالم به او خبر دهد. (4)

مفسری بزرگ و بی همتا

سلیمان بلخی از ینابیع الموده نقل می کند که ابن عباس گفت: «اخذ بیدی الامام علی علیه السلام فی لیله مقمره فخرج بی الی البقیع بعد العشاء و قال: اقرا یا عبد الله فقرات: بسم الله الرحمن الرحیم فتلکم لی فی اسرار البالی بزوغ الفجر».

در شب مهتابی علی دست مرا گرفت و به سوی قبرستان برد بعد از نماز عشا فرمود: بخوان من بسم الله الرحمن الرحيم را قرائت کردم آن گاه از اسرار «با» بسم الله برای من سخن گفت تا طلوع فجر.

ص: 25

-
- 1- . معانی الاخبار، ج 1، ص 99.
  - 2- . زمر / 57.
  - 3- . بحار الانوار، ج 191/24.
  - 4- . طرائف سیدین طاووس، ص 262.

مردی به امام محمدتقی علیه السلام عرض کرد: پسر پیامبر بر من خشم مکن امام فرمود: برای چه چیزی؟ عرض کرد: برای آنچه می خواهم از شما بپرسم.

امام فرمود: بگو عرض کرد: خشم نمی کنی. امام فرمود: خشم نمی کنم. عرض کرد: بفرمائید این که راجع به شب قدر معتقدید که فرشتگان و جبرئیل به سوی اوصیا نازل می شوند آیا برای آن ها امر عامی آورند؟ که پیغمبر صلی الله علیه و آله آن را نمی دانسته یا امری را می آورند که پیغمبر صلی الله علیه و آله آن را می دانسته است با آن که شما می دانید که وقتی پیغمبر صلی الله علیه و آله وفات کرد علی علیه السلام تمام علوم او را فرا گرفته بود؟ امام فرمود: ای مرد مرا با تو چکار است؟

چه شخصی تو را نزد من آورد؟ عرض کرد: سرنوشت مرا برای طلب این مطلب نزد شما آورد.

آن گاه امام فرمود: پس آنچه را به تو می گویم خوب بفهمم همانا چون رسول خدا صلی الله علیه و آله را به معراج بردند فرود نیامد تا این که خداوند علم گذشته و آینده را به او آموخت و مقدار زیادی از آن علم مجمل و سربسته بود که تفسیر و توضیحش در شب قدر می آمد علی بن ابیطالب علیه السلام نیز هم مانند پیغمبر صلی الله علیه و آله بود علوم مجمل را می دانست و تفسیرش در شب های قدر می آید مانند آنچه برای پیغمبر صلی الله علیه و آله بود.

عرض کرد: یا بن رسول الله مگر در آن علوم مجمل و سربسته تفسیری نبود؟

امام فرمود: چرا ولی در شب های قدر از طرف خدای تعالی به پیغمبر صلی الله علیه و آله نسبت به آنچه می دانند دستور می آید که چنین و چنان کن و در آن شب دستور می گیرند که نسبت به آنچه می دانند چگونه رفتار کنند... (1)

قبله ليله القدر

امام صادق علیه السلام می فرماید: علی علیه السلام غالباً و مکرر می فرمود: هرگاه که تیمی و عدوی (ابوبکر و عمر) خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله بودند و آن حضرت سوره قدر را با خشوع و گریه تلاوت می نمود می گفتند: چقدر در تلاوت این سوره دلت می سوزد پیغمبر صلی الله علیه و آله می فرمود:

ص: 26

برای آنچه چشم دیده و دلم فهمیده و نیز برای آنچه دل این شخص (علی علیه السلام) پس از من در می یابد. آن ها می گفتند: مگر شما چه دیده ای و او چه می بیند؟

حضرت برای آن ها روی خاک می نوشت «تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ».

سپس می فرمود: پس از این که خدای عزوجل فرماید: «هر امری» دیگر چیزی باقی می ماند؟

می گفتند: نه.

می فرمود: می دانید آنکه هر امری بر او نازل می شود کیست؟ می گفتند تو هستی ای رسول خدا صلی الله علیه و آله.

می فرمود: آری اما شب قدر بعد از من هم می باشد؟ می گفتند: آری، می فرمود: در شب های قدر پس از من هم آن امر نازل می شود؟ می گفتند: آری. می فرمود: به چه کسی نازل می شود؟ می گفتند: نمی دانیم پیغمبر دست بر سر من می گذاشت و می فرمود: اگر نمی دانید بدانید، آن شخص پس از من این مرد است سپس آن دو نفر شب قدر را بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله می شناختند به واسطه هراس سختی که در دل آن ها می افتاد. (1)

معجزه علوی

در تفسیر منسوب به امام حسن عسگری علیه السلام نقل است که فرموده اند:

چون یهودیان با علی علیه السلام درباره تبوت مناظره کردند و زیر بار حق نرفتند.

حضرت به شتران آن ها دستور داد: ای شتران گواهی دهید برای محمد صلی الله علیه و آله و وصّی او، ناگهان همه شتران و لباس های یهودیان به نطق آمدند و گفتند: یا علی! راست فرمودی که محمد صلی الله علیه و آله رسول خداست و تو وصی اوئی به حق، چون یهودیان چنین دیدند اکثر آن ها ایمان آوردند و بعضی از آن ها نیز بر کفر خود باقی ماندند در همین بین آیات زیر بر رسول خدا صلی الله علیه و آله نازل شد «الْم ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ» کتاب در این آیه امیرالمؤمنین و متقین شیعیان اویند.

ص: 27

بزرگ ترین مرد زمینی

روزی مردی به نزد ابن عباس آمد و پرسید معنای «انزع البطين» چیست؟ زیرا مردم در این مورد نظرات گوناگونی دارند وی چنین پاسخ داد:

ای مرد به خدا سوگند که از شأن و مقام کسی سؤال کردی که بعد از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله

ص: 28

هیچکس بر روی ریگ های زمین پا ننهد که در فضیلت برتر از او باشد و بی شک او برادر رسول خدا و پسر عموی او و خلیفه او بر امتش می باشد او شرک را از خود دور ساخت همانا او شرک ستیز و سینه اش از دانش پر بود و از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود:

هرکس می خواهد فردای قیامت نجات یابد چنگ بر دامن این «انزع» بزند، یعنی علی علیه السلام. (1)

وسيله نجات در قیامت

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: چگونه است حال مردمی که سنت پیامبر صلی الله علیه و آله را دگرگون ساختند و از وصی او رو گردان شدند آیا آن ها نمی ترسند که عذاب بر آن ها نازل شود؟

سپس این آیه را تلاوت فرمود: «أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبُورِ جَهَنَّمَ»؛ یعنی مگر آن کسانی را که نعمت خدا را به ناسپاسی تغییر دادند ندیدی و قوم خویش را به دوزخ که سرای هلاکت است در آوردند.

سپس امام فرمود: ما هستیم آن نعمتی که خدا به بندگانش انعام فرمود هرکس در روز قیامت کامیاب شود به وسیله ما است. (2)

تیزبین و باریک بین

امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره ی آیه 75 سوره حجر: «إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ»؛ یعنی: به یقین در این برای هوشیاران عبرت هاست، فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله باریک بین و تیزهوش بود و پس از او من و امامان از ذریه من باریک بین و بافراست هستیم. (3)

ص: 29

1- . معانی الاخبار، ج 1، ص 145.

2- . کافی، ج 1، ص 315.

3- . کافی، ج 1، ص 418.

مؤمنی بی نظیر

امام باقر علیه السلام آیه 105 سوره توبه: «فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ» را یاد نمود و فرمود: به خدا که آن مؤمن علی بن ابیطالب علیه السلام است. (1)

ماء غدق

حضرت ابوجعفر علیه السلام درباره ی آیه 16 سوره جن: «وَ أَنْ لَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا»؛ اگر بر آن روش استوار شوند آبی فراوانشان نوشانیم.

فرمود: اگر بر ولایت علی بن ابیطالب امیر مؤمنان و اوصیا از فرزندان او استوار شوند و اطاعت آن ها را در امر و نهی شان بپذیرند آب فراوانی به آن ها نوشانیم به این معنی که ایمان را در دلشان جایگزین کنیم و مقصود از طریق و راه همانا ایمان به ولایت علی و جانشینان اوست. (2)

خبر پر خیر

ابان بن تغلب روایت کرده از امام محمدباقر علیه السلام در مورد تفسیر النبأ العظيم پرسیدم؟ امام فرمود: مقصود از نبأ عظیم علی بن ابیطالب علیه السلام است که مردم در شأن او اختلاف دارند. (3)

علی علیه السلام در قرآن کریم

در قرآن کریم مکرر کلمه طیبه «علیا» آمده برای نمونه: «فَإِنْ أَطَعْتُمْ فَلَاتَّبِعُوا عَلَيْهِمْ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا». 4.

«وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيمًا». 5.

ص: 30

1- . کافی، ج 1، ص 318.

2- . کافی، ج 1، ص 320.

3- . تفسیر منهج الصادقین، ج 10، ص 120.

«إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا 1 - وَ لَا يُؤَدُّه حِفْظُهُمَا وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ». 2.

«وَ أَنْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَ أَنْ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ». 3.

«أَنْ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ». 4.

«وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ». 5.

«وَ إِنْ يُشْرِكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ». 6.

«لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ». 7.

«إِنَّهُ عَلِيُّ حَكِيمٌ». 8.

«وَ إِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ». 9..

العلی: به طوری که در آیات گذشته اشاره شد در قرآن بیشتر از این ها آمده و خداوند متعال خود را به این صفت وصف فرموده است علی از اسماء صفات خداوند است که در هفت جای قرآن «العلی» و در یک مورد (علی) و در سه جا (علیا) نازل شده است نمی دانم چرا بعضی ها در ختم تلاوت قرآن کریم وحشت دارند صدق الله العلی العظیم بگویند مرحوم ملاهادی سبزواری در شرح الاسمای خود علی را مطابق اسم اعظم دانسته است (ص 89) فافهم و تأمل.

راهنمای امت محمد صلی الله علیه و آله

از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت شده که دست بر سینه خود گذاشت و فرمود:

«انا منذر ولكل قوم هاد واو ما بیده الی الامام علی».

یعنی: من بیم دهنده این امتم و برای هر قومی هدایتگری است سپس خود را به سمت علی علیه السلام برد و فرمود: این مرد هدایت کننده شماست.

«فقال: انت الهادی یا علی بک یهتدی المهتدون بعدی».

آن گاه فرمود: یا علی! تو راهنما هستی پس از من؛ هدایت نشده ها با تو هدایت می شوند و راه راست را در پیش می گیرند. (1)

قدر ولایت

اصیغ بن نباته از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت نموده که رسول خدا صلی الله علیه و آله به من فرمود: یا علی آیا می دانی معنی شب قدر چیست؟ عرض کردم: نه یا رسول الله. پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: خداوند تبارک و تعالی در آن شب به تقدیر و سرنوشتی که در روز قیامت خواهد بود قضا و حکم و اندازه گیری نموده و در آنچه خدای عزوجل فرمان داد ولایت تو بود و نیز ولایت امامان از نژاد تو تا روز قیامت. (2)

شاهد و مشهود

عبدالرحمن هاشمی از امام صادق علیه السلام در مورد آیه شریفه: «وَ شَاهِدٍ وَ مَشْهُودٍ». (3) یعنی: سوگند به شاهد و مشهود، روایت کرده که فرمود: مقصود پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام است. (3)

نامی آسمانی

حارث نصری می گوید: از امام صادق علیه السلام از تفسیر آیه 3 سوره توبه: «وَ اَذَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَ رَسُوْلِهِ اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ»؛ پرسیدم؟ فرمود: نامی است که خداوند از آسمان اختصاص به علی علیه السلام داده است زیرا اوست که از جانب رسول خدا علیه السلام بیزاری از مشرکین را اعلام کرد پیغمبر صلی الله علیه و آله نخست آن را به ابوبکر داده بود.

جبرئیل فرود آمد و گفت: ای محمد! خدا به تو می فرماید: خودت یا مردی که از خودت باشد و دیگری حق ابلاغ آن را از جانب تو ندارد بعد از آن فرمان، پیغمبر علی علیه السلام

ص: 32

-
- 1- . مستدرک صحیحین، ج 3، ص 129 - کنز العمال، ج 6، ص 157 - فخررازی و سیوطی و طبرسی هر یک در تفسیر آیه 55 مائده این روایت را در تفسیر خود آورده اند.
  - 2- . معانی الاخبار، ج 2، ص 250.
  - 3- . معانی الاخبار، ج 2، ص 217.

را فرستاد و او به ابوبکر رسید و صحیفه را از دستش گرفت و برد و به دیوار کعبه نصب نمود از این جهت خداوند او را «آذان» نامید همانا آن نامی است که خداوند از آسمان اختصاص به علی علیه السلام داده است. (1)

مفضّل بن عمر می گوید: در محضر امام صادق علیه السلام از آیه مبارکه: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ»... سخن به میان آمد امام فرمود: چقدر برتری آن بر سوره های دیگر آشکار است گوید: عرضه داشتم: برتری آن چه می باشد؟

فرمود: در آن شب ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام نازل شده گفتم: در شب قدری که ما آن را در ماه رمضان امید داریم.

فرمود: آری شبی که در آن شب آسمان ها و زمین اندازه گیری شده و ولایت امیرالمؤمنین در آن تقدیر و معین شده است. (2)

قرآن ناطق

یعقوب بن جعفر روایت کرده که در مکه با امام علی علیه السلام بودم مردی به امام عرض کرد: همانا تو از کتاب خدا چیزی را که نشنیده ای تفسیر می کنی؟

امام به او فرمود: کتاب خدا قبل از مردم بر ما نازل شده و پیش از آن که در میان مردم تفسیر شود برای ما تفسیر شده ما حلال و حرام و ناسخ و منسوخ و سفری (نازل شده در سفر) و حضری (نازل شده در وطن) آن را می شناسیم و می دانیم در چه شبی چقدر آیه درباره ی چه کسی و درباره ی چه چیزی نازل شده است. (3).

عالم به علوم قرآن

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«ان الله عزوجل انزل علی القرآن وهو الذی من خالفه ضلّ ومن ابتغی علمه عند غیر علیّ هلك».

ص: 33

1- . معانی الاخبار، ج 2، ص 214.

2- . معانی الاخبار، ج 2، ص 251.

3- . بصائر الدرجات، ص 198، جزء 4، باب 8، حدیث 4.

همانا خداوند قرآن را بر من نازل کرده است که هرکس با آن مخالفت کند گمراه است و هرکس علم آن را در نزد غیر علی علیه السلام طلب کند هلاک می شود. (1)

بی همتا در شناخت قرآن

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«فمن عمی علیه من علمه شیئی لم یکن علمه منی ولا سمعه فعلیه بعلی بن ابی طالب علیه السلام فانه قد علم کما علمته ظاهره و باطنه و محکمه و متشابهه». هرکس که علم قرآن برایش پوشیده است و از من یاد نگرفته و نشنیده است باید به علی بن ابیطالب رجوع کند زیرا او ظاهر و باطن و محکم و متشابه آن را همان گونه که من می دانم می داند. (2)

دستش را گرفته و بالا آوردم

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«معاشر الناس! تدبروا القرآن وافهموا آیاته وانظروا الی محکماته ولا تتبعوا متشابهه! فوالله لن یبین لکم زواجره ولا یوضح لکم تفسیره الا الذی انا آخذ بیده ومصعده الی و شائل بعضده و معلمکم ان من کنت مولاه فهذا (علی) مولاه وهو علی بن ابی طالب اخی و وصیتی... (3)؛ ای مردم! در قرآن تدبر کنید و آیات آن را بفهمید و به محکمت آن نظر کنید و از متشابه آن پیروی نکنید.

به خدا سوگند!

هرگز نواهی آن را برای شما تبیین نمی کند و تفسیر آن را برای شما توضیح نمی دهد مگر کسی که دستش را گرفته و به نزد خود بالا آورده و بازویش را بالا گرفته ام به شما اعلام می کنم که هرکس من مولای اویم این شخص مولای او است و او علی بن ابیطالب برادر و وصی من است....

ص: 34

1- . بحار الانوار، ج 38، ص 94، حدیث 10.

2- . بحار الانوار، ج 22، ص 316.

3- . بحار الانوار، ج 37، ص 209.

کتاب نورانی کمالات

عیاشی از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده که فرمود:

«لا ریب فیه هدی للمتقین کتاب علی لا ریب فیه»؛

یعنی علی کتابی است که شکی در او نمی باشد زیرا کمالات آن امام منصوب از خدا و رسول اوست. (1)

علمدار عمل به قرآن

حضرت امیرمؤمنان فرمود: در کتاب خدا آیه ای است که هیچ کس قبل از من به آن عمل نکرده و هیچ کس پس از من نیز به آن عمل نخواهد کرد و آن آیه «یا ایُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ...» است. (2)

معنای واقعی ایمان

امام باقر علیه السلام می فرماید: ایمان در قرآن، علی بن ابیطالب است.

هفت حرف نورانی

ابن عباس روایت کرده است.

بیشتر آنچه از تفسیر قرآن آموخته ام از علی بن ابیطالب است همانا قرآن بر هفت حرف نازل شده است و هیچ حرفی از آن حروف نیست مگر این که برای آن ظاهر و باطنی است و به راستی علی علیه السلام آن ظاهر و باطن را می داند. (3)

ظاهر و باطن قرآن نزد علی علیه السلام

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«ان القرآن انزل علی سبعة احرف ما منها حرف الا له ظهر و بطن و ان علی بن ابی طالب عنده علم الظاهر و الباطن» همانا قرآن بر هفت حرف نازل شده است و هیچ

ص: 35

1- . تفسیر صافی، ج 1، ص 91.

2- . تفسیر طبری، ج 14، ص 20 - مناقب خوارزمی، ص 277، حدیث 262.

3- . مرآه الانوار، ص 5.

حرفی از آن حروف نیست مگر این که ظاهر و باطنی دارد و به راستی که علم ظاهر و باطن قرآن تنها در نزد علی علیه السلام است. (1)

قاری ملکوتی

حاکم حسکانی از دانشمندان اهل سنت با سند متصل از حضرت علی علیه السلام روایت کرده که:

«ما فی القرآن آیه الا وقد فراتها علی رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم وعلمنی معناها»؛ هیچ آیه ای در قرآن نیست مگر این که آن را بر رسول خدا صلی الله علیه و آله قرائت کردم و معنای آن را به من تعلیم داد. (2)

در بسیاری از روایات شیعه و سنی آیه «وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ» 3... به حضرت علی علیه السلام تفسیر و تطبیق شده است از علمای اهل سنت حاکم حسکانی هفت روایت بر این مطلب آورده (3) و از علمای شیعه سیدهاشم بحرانی در تفسیر برهان در تفسیر این کلمه 25 روایت آورده است (4) که در هفده حدیث این کلمه به امام علی علیه السلام اطلاق شده و در 7 مورد به همه امامان معصوم تفسیر شده است که به تبع علی علیه السلام نیز یکی از آن هاست.

قمر عالم تاب

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«اذا فقدتم الشمس فاتوا القمر واذا فقدتم القمر فاتوا الزّهره فاذا فقدتم الزّهره فاتوا الفرقدین»؛ اگر خورشید را از دست دادید به سوی ماه بشتابید و اگر ماه پنهان شد به جانب زهره بروید اگر به زهره نتوانستید دست پیدا کنید به جانب فرقدین روید.

فردی سؤال کرد یا رسول الله! شمس و قمر و زهره و فرقدان چیستند؟

آن حضرت فرمود: شمس آسمان هدایت، من هستم. قمر عالم تاب آسمان، ولایت

ص: 36

- 1- . حلیه اولیاء، ج 1، ص 65 (یکی از وجوه تقدیم خبر بر مبتدا افاده حصر است به این جهت تقدیم (عنده) بر علم الظاهر و الباطن در حدیث بالا دلالت بر اختصاص علم ظاهر و باطن قرآن به امام علی علیه السلام دارد).
- 2- . بحار الانوار، ج 25، ص 235 و ج 26 ص 111، ج 69، ص 81، و ج 93، ص 57.
- 3- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 400، حدیث 422.
- 4- . تفسیر برهان، ج 2، ص 302-304.

علی بن ابیطالب علیه السلام است ستاره زهره در شب تاریک و ظلمانی، فاطمه علیها السلام است و فرقدان دو فرزندم حسن و حسین هستند. (1)

عابد شب زنده دار

ابن عباس در توضیح آیه 17 ذاریات «كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ...» گفت:

این آیه در حق علی و حسن و حسین و فاطمه علیهما السلام نازل شد.

علی بن ابی طالب علیه السلام چنان بود که دو ثلث آخر شب را به نماز و مناجات و تلاوت قرآن مشغول بود و ثلث اول شب را استراحت می کرد.

چون سحرگاهان فرا می رسید آن حضرت به دعا و استغفار مبادرت می کرد. در سیره امام علی علیه السلام وارد شده است که در هر شب هفتاد رکعت نماز و یک ختم قرآن در پایان آن نماز انجام می داد. (2)

خورشید خورشیدها

عبدالله بن عباس در تفسیر آیه کریمه بیان کرد، «وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا» یعنی رسول الله صلی الله علیه و آله که شمس و آفتاب در بین مردم است. «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاها» یعنی علی بن ابی طالب علیه السلام که قمر و مهتاب در کنار خورشید است.

«وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّها» در آیه شریفه حسن و حسین هستند.

«وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا» یعنی بنی امیه که شب تاریک و ظلمانی هستند و در ظلمات جهل و گمراهی ماندند. (3)

آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری

روزی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در کنار قبرستان بقیع برای نماز حاضر شد و علی علیه السلام او را همراهی می کرد جعفر بن ابی طالب هم به آن حضرت پیوست، رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: یا جعفر! در کنار برادرت علی علیه السلام بایست.

ص: 37

1- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 42.

2- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 364.

3- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 432.

هر سه به نماز ایستادند در پایان نماز رسول خدا به جعفر بن ابی طالب فرمود: یا جعفر! هم اکنون جبرئیل از جانب ربّ العالمین خبر آورد که برای تو در بهشت دو بال سبز رنگ از زبرجد و یاقوت قرار داده است که در صبح و شب به هر مکانی که بخواهی می توانی پرواز کنی.

امام علی علیه السلام گفت: یا رسول الله! این کرامت برای برادرم جعفر است اما برای من چه چیزی است؟

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: یا علی! خدای عزوجل طایفه ای از امتم را خلق کرده که تا روز قیامت برایت استغفار و طلب رحمت می کنند.

امام علی علیه السلام پرسید: آنان چه کسانی هستند؟

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: خدای رحمان در کتاب مُنَزَّل فرمود: «وَ الَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ»؛ یا علی! آیا احدی در ایمان از تو سبقت گرفته است نه تنها تو سابق در ایمان و اسلام هستی بلکه مؤمنان تا قیامت برای تو دعا و استغفار می کنند. (1)

صبر علی علیه السلام

رسول اکرم صلی الله علیه و آله در تفسیر سوره عصر فرمودند: «وَ الْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ» قسم به عصر که انسان در خسران و زیان است و بالاخص ابوجهل بن هشام که زیان بارترین آنان است.

«وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ» بدانید توصیه کننده به صبر علی بن ابیطالب علیه السلام است و این آیه در شأن آن بزرگوار است. (2)

محبتی واجب

درباره آیه شریفه «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى»³ بیشتر مفسرین منظور از (قربى النبى) را خویشاوندان پیغمبر صلی الله علیه و آله می دانند که عبارتند از علی و فاطمه و حسن و

ص: 38

1- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 333 - حشر / 10.

2- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 480.

حسین زمخشری در تفسیر کشاف خود در این باره می نویسد: پس از نازل شدن آیه فوق الذکر از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله پرسیدند:

این اقوام تو که محبتشان بر ما واجب است چه کسانی هستند؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: علی علیه السلام، فاطمه و پسرانشان.

و در کتاب مسند احمد حنبل نیز روایت شده که از پیامبر صلی الله علیه و آله درباره کسان ذکر شده در این آیه پرسیدند؟

پیامبر فرمود: علی و فاطمه و ابناها فخر رازی در تفسیر کبیر نیز همین روایت را آورده است.

نشانه نفاق

صاحب کتاب تنبیه الغافلین در ذیل آیه شریفه «وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ (محمد 30)» آورده که؛ اینکه منافقان در لحن قول شناخته می شوند یعنی لحن کینه آمیز آن ها نسبت به علی علیه السلام منظور می باشد. (1)

مفسری ممتاز و اعلم

امام علی علیه السلام می فرماید: از من هر آنچه در مورد آیات الهی می خواهید پرسید چه این که تمام آیات الهی را می دانم که کی و کجا نازل شده است.

در فرازها و یا فرودها در روز و یا شب، خداوند به من قلبی فهمیم و زبانی گویا عنایت کرده است. (2)

و در فرمایشی دیگر فرمود: به خداوند سوگند تمام آیات الهی را می دانم درباره چه و کجا نازل شده است پروردگار به من قلبی فهمیم و زبانی پرسنده بخشیده است. (3)

امیر بی رقیب

امام علی علیه السلام می فرماید:

ص: 39

1- . تنبیه الغافلین، ص 177.

2- . غرر الحکم، حدیث 5632.

3- . بحار الانوار، ج 40، ص 157.

تمام آیات الهی را بر رسول خدا صلی الله علیه و آله خواندم و پیامبر معانی آیات را به من تعلیم داد. (1)

و در روایتی دیگر فرمود: خداوند از میان اصحاب محمد صلی الله علیه و آله مرا به دانش ناسخ و منسوخ و محکم و متشابه و خاص و عام ویژه ساخت و این منتهی بود بر من و بر رسول خدا صلی الله علیه و آله. (2)

نشانه های علم در دست اوست

امام علی علیه السلام می فرماید: هر آیه ای را که خداوند به رسول خدا صلی الله علیه و آله فرو فرستاد آن را جمع کردم و تمام آیات را رسول خدا صلی الله علیه و آله بر من فرو خواند و تأویلش را به من آموخت. (3)

ریشه ای ربانی

همه بر این نکته تصریح و تأکید دارند که مصداق آیه شریفه: «مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ». 4

امام علی بن ابیطالب علیه السلام است چنانچه رسول خدا صلی الله علیه و آله بر این نکته نیز تأکید ورزیده اند. (4)

اصحاب و آشنایان باقرآن مانند ابن عباس، سلمان فارسی، ابوسعید خدری، قیس بن سعد، محمد بن حنفیه و زید بن علی نیز این گونه گفته اند. (5)

صاحب اسرار وحی

امام علی علیه السلام می فرماید: هر آیه ای که نازل می شد پیامبر صلی الله علیه و آله شیوه قرائت آن را به من می آموخت. آن گاه املا می کرد و من می نوشتم سپس تأویل - تفسیر - ناسخ و منسوخ - محکم و متشابه آن را می آموخت و دعا می کرد که آن حقایق را دریابم و حفظ کنم و من پس از آن هیچ گاه آنچه را که دریافتم فراموش نکردم. (6)

ص: 40

-
- 1- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 43.
  - 2- . الخصال، ص 578.
  - 3- . کتاب سلیم بن قیس هلالی، ج 2، ص 581.
  - 4- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 400، غایه المرام، ص 358، باب 60، حدیث 112.
  - 5- . ینابیع الموده، ج 1، ص 307 و احقاق الحق، ج 3، ص 280 و (مرحوم علامه طباطبائی در ج 11، ص 386 نیز نظر بلندی در این باره دارند).
  - 6- . کافی، ج 1، ص 64 - الخصال، ص 257 - تفسیر عیاشی، ج 1، ص 14 - تحف العقول، ص 196 - کمال الدین، ص 284 - شواهد التنزیل، ج 1، ص 48.

مخزن اسرار الهی

امام علی علیه السلام می فرماید:

«ذلک القرآن فاستنطقوه و لن ینطق و لکن اخبیرکم عنه: الا ان فیه علم ما یأتی و الحدیث عن الماضی و دواء دائکم و نظم ما بینکم... فلو سألتمونی عنه لعلمتکم...».

آن قرآن است از آن بخواهید تا سخن بگوید و هرگز سخن نگوید اما من شما را از آن خبر می دهم بدانید در قرآن علم آینده و سخن از گذشته ها و درمان درد شما و راه سامان دادن کارتان در آن است.

که اگر از آن همه بپرسید شما را آگاه می کنم. (1)

دریای عمیق، علی علیه السلام است

علامه سید عبدالحسین شرف الدین نوشته است.

علی علیه السلام پس از رحلت رسول خدا صلی الله علیه و آله قرآن را بر اساس نزول جمع کرد و در آن به عام و خاص، مطلق و مقید محکم و متشابه و ناسخ و منسوخ آیات اشاره کرد و اسباب نزول آیات را گزارش کرد و برخی از مواردی که فهم آن دشوار بود را توضیح داد....

بدین سان آنچه آن بزرگوار گرد آوردند به تفسیر قرآن شبیه تر بود. (2)

آزمایش فراگیر

امام علی علیه السلام فرمود: وقتی آیه 2 سوره عنکبوت «أَحْسِبِ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ» بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد از آن حضرت پرسیدم: یا رسول الله! این چه فتنه و آزمایشی است که در کلام خداوند سبحان ذکر شد؟

فرمود:

«یا علی! انک مُبتلی و مُبتلی بِکَ» تو مورد آزمایش واقع می شوی و مردم هم به سبب تو آزمایش می شوند و در فتنه می افتند و مفتون می شوند. (3)

ص: 41

1- . نهج البلاغه، خطبه 158.

2- . این مصحف که به مصحف امام علی علیه السلام مشهور است اولین تفسیر مکتوبی است که در تاریخ اسلام آن هم توسط شخصی شخیص مانند امام علی علیه السلام گردآوری شده است. المراجعات، ص 411.

3- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 565.

طریق الجنه

ابان بن ابی عیاش از سلیم بن قیس هلالی نقل کرده که امام علی علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره آیه 59 نساء «أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ» به من فرمود: اولی الامر که خدای متعال او را در کنار نام خویش و رسولش در آیه «یا ایها الذین آمنوا أطیعوا الله و أطیعوا الرسول و أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ» قرار داده است و در منازعات، خداوند مردم را به آن ها رجوع داده آیا می دانی چه کسانی هستند؟

عرض کردم: یا رسول الله آن ها چه کسانی هستند؟

فرمود: یا علی! تو اولین نفر از آن ها هستی. (1)

صفاتى ملكوتى

اصبغ بن نباته می گوید: از امیرالمؤمنین علی علیه السلام شنیدم که فرمود: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله دستم را گرفت و گفت: ای برادرم! آیا معنی کلام خداوند متعال (195 آل عمران): «تَوَاباً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَ اللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ» و 198 آل عمران «مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِّلْأَبْرَارِ» را می دانی؟

عرض کردم: بفرمائید تا بدانم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«انت الثواب و شيعتك الابرار» تو ثواب هستی و شیعیانت ابرارند. (2) و نیز فرمود: یک چهارم قرآن درباره ما (اهل بیت) نازل شده است.

بحر پر گوهر

تسنیم نهری بهشتی است که مخصوص محبین امام علی علیه السلام است و امام علی علیه السلام نیز صاحب تسنیم می باشد. و در روایتی رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: اگر دریاها مرکب، درختان قلم، جنیان حسابگر و انسان ها نویسنده باشند نمی توانند فضایل علی بن ابیطالب علیه السلام را شماره کنند و نیز فرمود: علی را جز من و خدا نشناختیم.

ص: 42

1- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 189.

2- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 151.

سلام بن مستنیر جعفری می گوید: روزی در منزل امام باقر علیه السلام خدمت امام رسیدم و عرض کردم فدایت شوم سؤالی دارم.

حضرت فرمود: از هرچه دوست داری سؤال کن.

گفتم: اجازه می فرمایی از مسائل قرآن بپرسم.

فرمود: سؤال کن پرسیدم معنی آیه شریفه: «هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ»¹ چیست؟

فرمود: آن صراط، علی بن ابی طالب علیه السلام است.

پرسیدم: آیا صراط، علی بن ابیطالب منظورتان است؟

فرمود: بلی آن صراط، علی بن ابیطالب علیه السلام است.⁽¹⁾ و در روایتی دیگر امام صادق علیه السلام فرمود: صراط مستقیم وجود مقدس امیرالمؤمنین علی علیه السلام می باشد.

صراط صعود

حضرت باقر علیه السلام روایت کرده اند که روزی رسول اکرم صلی الله علیه و آله برای وضو گرفتن خود آب وضو طلب کردند و چون از وضو گرفتن فارغ شدند دست امیرالمؤمنین علی علیه السلام را گرفته و به دست خود محکم چسبانیدند و گفتند:

انما انت منذر، یعنی من دعوت کننده به سوی خدا هستم و سپس آن دست را به سینه امیرالمؤمنین برگردانده و گفتند: وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ؛ و برای هر دسته ای از جانب خدا هادی و رهبری است و بعد فرمودند: ای علی تو اصل و پایه دین خدا هستی و کانون تابش انوار ایمان و نهایت درجه هدایت و پیشوای مردمان مؤمن متقی سپید پیشانی و نورانی چهره که آثار نورانیت از صورت و دست ها و پاهای آن ها در روز قیامت مشهود است می باشی و من این مطالب را درباره تو گواهی می دهم.

ثم قال: يا علي! «انت اصل الدين ومنار الايمان وغايه الهدى وقائد الغر المحجلين اشهد لك بذلك».⁽²⁾

ص: 43

1- . شواهد التنزيل، ج 1، ص 78.

2- . غايه المرام، ص 236، حدیث نهم.

شاهدی بی بدیل

امام علی علیه السلام در پاسخ به مردی که از برترین منقبت حضرت پرسیده بود فرمود: آن چیزی که خداوند در کتابش نازل فرموده است. آن مرد پرسید: چه چیزی درباره تو نازل شده است.

امام فرمود: آیه «أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيْتِهِ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ» فرمود: من هستم آن شاهد رسول خدا صلی الله علیه و آله. (1)

عملی نورانی

خواییدن امام علی علیه السلام در بستر پیامبر صلی الله علیه و آله به هنگام تهدید جان آن حضرت به دفعات از جمله در شب ليله المبيت انجام شد و آیه 207 سوره بقره در شأن این عمل نورانی امام المتقین علی علیه السلام نازل شد و مورد تحسین کلام حق تعالی قرار گرفت. (2)

قال الله تعالى في سورة يوسف عليه السلام: «ادْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي»، بگو این است راه من که دعوت می کنم به سوی خدا از روی بصیرت؛ من و آن که متابعت کرد مرا. (3)

یعنی:

امیرالمؤمنین علیه السلام «وفی الصافی ای الدعوه الی التوحید: وعن الباقر علیه السلام علی اتبعه». (4)

یعنی ان قوله: «ادعوا الی الله بیان لقوله: هذه سبیلی وان المراد من الموصول امیرالمؤمنین علیه السلام» و در تفسیر صافی است؛ یعنی دعوت به توحید و از امام باقر علیه السلام است که علی از او پیروی نمود یعنی این کلام خدا که «به سوی خدا» توضیحی است برای این سخنش که «این راه من است» و مراد از موصول امیرالمؤمنین علیه السلام است.

آیه محبت و دوستی

در شواهد التنزیل روایات متعددی از براء بن عازب و ابورافع و جابر بن عبدالله انصاری و ابن عباس و ابوسعید خدری و محمد بن حنفیه (5) به طرق مختلف نقل شده است که

ص: 44

1- . بحار الانوار، ج 35، ص 387.

2- . بحار الانوار، ج 41.

3- . یوسف / 108.

4- . تفسیر صافی ملامحسن فیض کاشانی ذیل آیه 109 سوره یوسف.

5- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 365، حدیث های 504-489-490-505 تا 509.

اشاره کرده آیه شریفه «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا»¹ درباره ی علی بن ابیطالب علیه السلام است و خداوند محبت او را در دل هر فرد با ایمانی جای داده است.

ابوسعید خدری می گوید:

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: ای ابوالحسن! بگو خداوند برای من نزد خودت عهد و پیمانی قرار ده و محبت مرا در دل های مؤمنان بیفکن در این هنگام آیه «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...» نازل شد سپس افزود: به همین جهت فرد با ایمانی را ملاقات نمی کنیم مگر این که در دل او محبت علی بن ابیطالب علیه السلام است.

زمخشری در تفسیر کشاف ج 3 ص 47 و ابن جوزی در تذکره ص 20 و گنجی و شافعی و قرطبی⁽¹⁾ در تفسیر خود و طبری در ذخائر العقبی ص 89 و ابن صباغ مالکی در فصول المهمه ص 106 و سیوطی در تفسیر الدر المنثور ج 4 ص 287 و هیشمی در صواعق ص 170 و ثعلبی در تفسیر خود طبق نقل احقاق الحق ج 3 ص 83 و ابن صبان در اصعاف الراغبین ص 118 و ابوعلی فضل بن حسن طبرسی در تفسیر جوامع الجامع ج 4 ص 66 این حدیث را آورده اند.

در حدیث دیگری از امام صادق علیه السلام روایت شده که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در آخر نماز خود با صدای بلند به طوری که مردم می شنیدند در حق امیرمؤمنان علی علیه السلام چنین دعا می کرد: خداوند محبت علی علیه السلام را در دل های مؤمنان بیفکن و هم چنین هیبت و عظمت او را در دل های منافقان، در این هنگام آیه محبت نازل شد.⁽²⁾

آیه انفاق

ابن عباس می گوید: آیه 274 بقره: «الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً» درباره ی امام علی علیه السلام نازل شده است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

«ما حملک علی هذا؟» یعنی: چه چیز تو را بر این کار وا داشت؟!»

امام علی علیه السلام عرض کرد:

«حملنی علیها رجاء ان استوجب علی الله ما وعدنی»؛ یعنی برای این بود تا استحقاق وعده ای که خدا به من داده است را پیدا کنم.

ص: 45

1- . تفسیر قرطبی، ج 4 ص 420.

2- . تفسیر نورالثقلین، ج 3، ص 363.

«الا ذلک لک»؛ یعنی آگاه باش که آن وعده درباره ی تو تحقق یافت در این هنگام آیه انفاق نازل شد حدیث فوق را حاکم حسکانی در شواهد التنزیل ج 1 ص 109 به اضافه هفت حدیث دیگر به همین مضمون از طرق مختلف آورده است و سیوطی در تفسیر الدر المنثور ج 1 ص 363 همین مضمون را از ابن عباس نقل می کند این روایت در ذخایر العقبی ص 88 و در نور الابصار ص 105 و قندوزی در ینابیع الموده ص 92 و ابن اثیر در اسدالغابه ج 4 ص 25 و ابن حجر در الصواعق المحرقة ص 78 و واحدی در اسباب النزول ص 64 و در کفایه الطالب علامه گنجی ص 108 و قرطبی در تفسیرش ج 2 ص 115 و ابن جوزی در تذکره الخواص ص 17 جملگی آورده اند.

نور زمین و آسمان

در تفسیر آیه شریفه «يَجْعَلُ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ» در سوره حدید آیه 27 امام باقر علیه السلام می فرمایند:

«من تمسک بولایه علی فله نور» کسی که به ولایت علی علیه السلام تمسک جوید نور و روشنایی (دنیا و آخرت) دارد. (1)

و در تکمیل مطلب، ابوسعید خدری نقل می کند که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: به خدا سوگند هیچ بنده ای اهل بیت مرا دوست نمی دارد مگر این که خداوند عزوجل در قیامت نوری به او می دهد تا در کنار حوض کوثر نزد من آید. (2)

شعله شوق

در تفسیر آیه «يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ» از ابن عباس روایت شده منظور حسن و حسین هستند که خداوند آن ها را به علی علیه السلام مرحمت فرموده است و منظور از آیه «يَجْعَلُ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ» امام علی بن ابیطالب علیه السلام است و او نور امت اسلام و مایه هدایت آن ها است. (3)

ص: 46

1- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 228.

2- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 228.

3- . حدید / 27.

این روایت از جابر بن عبدالله نیز نقل شده که گفت: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به همان شکل این آیه را تفسیر کرده اند. (1)

پیشگامان سعادت خواه

ابن عباس از رسول خدا صلی الله علیه و آله تفسیر آیه شریفه: «وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ...»² پرسید: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: آن اشاره به علی علیه السلام و شیعیان او دارد که پیشگام در رفتن به بهشت هستند. (2) ..

و در تفسیر نورالثقلین در ادامه این حدیث آمده است و «آن‌ها» مقربان درگاه خدایند به خاطر احترامی که خدا برای آن‌ها قائل شده است. (3)

اقراری به حق

کتاب ابطال نهج الحق نوشته قاضی روزبهان است که در رد کتاب نهج الحق نوشته علامه حلی می باشد و نویسنده این کتاب در مسائل مربوط به امامت و خلافت تعصب خاصی دارد لیکن هنگامی که او در مقام پاسخ گویی به علامه کبیر حلی در مورد آیه «وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ» بر می آید، (علامه حلی در کتاب خود از طریق اهل سنت از ابن عباس نقل می کند: سابق هذا الامه علی بن ابیطالب، پیشگام این امت در ایمان علی بن ابیطالب است) در همان کتاب مورد اشاره چنین می نویسد: این حدیث در روایات اهل سنت آمده است ولی به عبارت: سابق لامه ثلاثه: مؤمن آل فرعون و حبیب النجار و علی بن ابیطالب؛ سپس می افزاید شک نیست که علی پیشقدم در اسلام بود و سابقه و فضایل بی شماری داشت ولی این‌ها دلیل بر امامت او نمی شود!!!

ص: 47

-
- 1- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 278، حدیث 944.
  - 2- . شواهد التنزیل، ص 215، ج 927.
  - 3- . تفسیر نورالثقلین، ج 5، ص 206 و تفسیر الدر المنثور، ج 6، ص 154 و همین روایت در کتاب العمده ابن مغزلی و سبط بن جوزی در کتاب تذکره و ابن کثیر در تفسیر خود و ابن حجر در صواعق و علامه شوکانی در فتح القدیر و شیخ سلیمان قندوزی در ینابیع الموده و در احقاق الحق، ج 3، ص 114 این روایت را آورده است.

تقریباً تمام مفسران و مورخان اتفاق نظر دارند که در سال نهم هجری هنگامی که آیات براءت نازل شد و پیمان های این گروه از مشرکان را تقض کرد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ابوبکر را برای ابلاغ این فرمان انتخاب نمود تا به هنگام حج در مکه آن را برای مردم بخواند.

اما احمد حنبل، امام معروف اهل سنت در کتاب مسند خود (که یکی از کتب معروف حدیثی نزد آن ها است) چنین آورده: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله سوره براءت را با ابوبکر به سوی اهل مکه فرستاد تا اعلام کند که بعد از آن سال هیچ مشرکی حق حج خانه خدا را ندارد و هیچ کس نباید به صورت عریان و برهنه طواف خانه خدا کند. ولی پس از آن که ابوبکر به راه افتاد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود: خود را به ابوبکر (در وسط راه مکه و مدینه) برسان و ابوبکر را به سوی من بازگردان و خود سوره براءت را ابلاغ کن وقتی ابوبکر نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله رسید عرض کرد: آیا چیزی بر علیه من نازل شده که من نباید سوره را ابلاغ کنم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به او فرمود:

«امرت ان لا یبلغه الا انا او رجل منی» من مأمور شده ام که این سوره را ابلاغ نکنم مگر خودم یا مردی از اهل خودم. (1)

اما ترمذی در سنن خود همین حدیث را در بحث تفسیرالقرآن از انس بن مالک به نحو دیگری نقل می کند که پیامبر صلی الله علیه و آله به ابوبکر فرمود:

«لا ینبغی لاحد ان ینبغ هذا الا رجلاً من اهلی مذعاً علیاً قاعطاه ایاه». سزاوار نیست بر احدی که این سوره براءت را ابلاغ کند مگر مردی از خاندانم سپس علی علیه السلام را فرا خواند و سوره را به او داد. (2)

این روایت را سیوطی در الدر المنثور از عبدالله بن احمد حنبل و ابن مردویه و سعدابی وقاص و ابوسعید خدری و ابورافع از علی علیه السلام نیز نقل می کند و می آورد که رسول خدا فرمود:

«انه لا یؤدی عنی الا انا او رجل منی» کسی از سوی من ادای مطلب نمی کند مگر من یا مردی از خاصان من. (3)

اما حاکم حسکانی در شواهدالتنزیل حدود دوازده روایت در مورد همین مطلب از

ص: 48

1- . مسند احمد حنبل، ج 1، ص 3.

2- . سنن ترمذی، ج 5، ص 275، حدیث 3090.

3- . تفسیر الدر المنثور، ج 3، ص 209 و 231.

انس بن مالک و ابن عباس و سعد و ابوسعید خدری و ابوهریره و غیره از آن ها نقل کرده است(1) و مرحوم علامه امینی فرهنگبان شیعی بزرگ در کتاب شریف و وزین الغدیر آورده که این حدیث (ابلاغ سوره براءت) متواتر، بلکه نزد بعضی مافوق حد تواتر است آن گاه نام 73 نفر از دانشمندان اهل سنت که این حدیث را در کتب خود ذکر کرده اند به طور مشروح و با ذکر نام کتب آن ها بر می شمارد.(2)

اما آلوسی در تفسیر روح المعانی هنگامی که این حدیث را ذکر می کند می گوید این خبر به طور خلاصه دلالت بر فضیلت علی علیه السلام... دارد.(3)

مؤذن خدا

امام باقر علیه السلام نقل می کند که امیرالمؤمنین علی علیه السلام به هنگام بازگشت از میدان جنگ نهروان مطلع شد معاویه آشکارا او را دشنام می دهد و یارانش را به قتل می رساند.

حضرت برخاست و خطبه ای ایراد کرد و در ضمن آن فرمود: ندا دهنده در دنیا و آخرت منم همان گونه که در سوره اعراف آیه 44 خداوند می فرماید: «فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ؛ به هنگام حج باید از طرف خدا و پیامبر این صدا به گوش مردم برسد...» آن مؤذن نیز من بودم.(4)

مهرویان عرشی نسب

در شواهدالتنزیل از سلمان فارسی در تفسیر آیه شریفه: «مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ».5

چنین نقل شده است که منظور، علی علیه السلام و فاطمه زهرا علیها السلام است سپس می افزاید؛ پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: منظور از «يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ» حسن و حسین است.(5)

ص: 49

1- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 232 تا 243، حدیث 309 تا 325.

2- . الغدیر، ج 6، ص 341 به بعد.

3- . روح المعانی، ج 1، ص 47. (آلوسی در تفسیر خود شدیداً فضایل امام علی علیه السلام را نفی می کند ولی در اینجا به اقرار آمده و این فضیلت امام را بیان نموده است).

4- . تفسیر برهان، ج 2، ص 17.

5- . شواهد التنزیل، ج 2، ص 209، حدیث 919.

خیر البریه

علی علیه السلام می فرماید: در حالی که سر مبارک پیامبر نزد گوش من قرار گرفته بود (در حین ارتحال)... به من فرمود: یا علی! سخن خداوند متعال را می بینی؟ «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»؛

یعنی کسانی که ایمان آورده اند و کارهای نیک انجام دادند اینان بهترین خلق هستند.

سپس پرسید یا علی! آیا می دانی آن ها چه کسانی هستند؟ (اشاره شد در آیه فوق) عرض کردم: خدا و پیامبرش داناتر است.

فرمود: آن ها شیعیان و یاران تو هستند وعده گاه من و وعده گاه آنان در روز قیامت کنار حوض کوثر است.

وقتی که امت ها به زانو در می آیند (در قیامت) و مردم به خدا عرضه می شوند و مردم به سوی چیزی که ناچارند خوانده می شوند خداوند تو و شیعیانت را می خواند شما با نورانیت مواضع وضو(1) می آئید در حالی که سیر و سیراب هستند.(2)

ویژگی ربانی

در ینابیع الموده از ثعلبی و ابن مغزلی از عبدالله بن عطا روایت می کند که با محمد بن علی علیه السلام در مسجد بودم فرزند عبدالله بن سلام را دیدم، گفتم: این فرزند کسی است که علم الکتاب نزد اوست؟(3)

امام فرمود: این آیه درباره علی بن ابیطالب علیه السلام است.(4)

ص: 50

1- . مواضع وضو یعنی صورت و دست ها و جای مسح و سر و پا؛ این اشاره به یکی از القاب حضرت علی علیه السلام است قائد غرالمحجلین، به این معنی که: قائد یعنی رهبر، غر: به گاوی می گویند که تمام بدنش سیاه است ولی پیشانی اش سفید است و محجل به اسبی گفته می شود که دستهایش سفید می باشد و این کنایه ای است به این که امام علی علیه السلام رهبر کسانی که اهل وضو گرفتن هستند.

2- . بحار الانوار، ج 22، ص 498.

3- . بعضی معتقدند که عبدالله بن سلام صاحب این فضیلت است.

4- . درالمنثور، ج 4، ص 69.

در تفسیر آیه 105 بقره: «وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ». 1.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که مختص رحمت خدا؛ رسول خدا و جانشینان او علیهما السلام هستند.

سپس حضرت فرمودند: به راستی که خداوند رحمتش را به صد قسمت تقسیم فرموده و نود و نه قسمت آن را نزد خود برای محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام و عترت آن ها علیهما السلام ذخیره فرموده و یک قسمت دیگر را بین تمام موجودات گسترانیده است. (1)

عامل آیه نجوا

درباره وجوب صدقه قبل از نجوا کردن با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آیه ای در قرآن کریم نازل شده است پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره تعیین مقدار این صدقه با علی علیه السلام مشورت کرد. (2)

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: دینار را چگونه می بینی؟ علی علیه السلام عرض کرد: مردم توانایی آن را ندارند.

فرمود: نصف دینار چطور؟

عرض کرد: توانایی آن را هم ندارند.

فرمود: پس چه اندازه باشد خوب است.

عرض کرد: شعیره (به اندازه وزن یک جو طلا).

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

انک لزهید؛ یعنی مقدار آن را کم گفתי.

چیزی نگذشت که آیه شریفه «أَشْفَقْتُمْ...» 4 نازل شد.

و حکم سابق نسخ شد.

حضرت علی علیه السلام می فرماید: به وسیله من خداوند به این امت تخفیف داد و بار آن ها را سبک کرد. (3)

ص: 51

1- . تأویل الایات، ج 1، ص 77.

2- . مجادله / 12.

این روایت را زمخشری در کشف ج 4 ص 494 و همچنین قرطبی در تفسیر الامام جامع الاحکام القرآن ج 9 و طبرسی در مجمع البیان ج 9 و در تفسیر روح المعانی آوردند.

کشفی عرفانی

عارف کبیر شیخ جعفر مجتهدی می فرماید: در ایام اقامت در نجف اشرف یک روز که مشغول تلاوت قرآن بودم به این آیه برخورد نمودم: «كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ إِلَّا الْأَصْحَابَ الْيَمِينِ».

به فکر افتادم که اصحاب الیمین چه کسانی هستند که در روز قیامت همه در گرو اعمالشان می باشند الا آن ها؟

هرچه جستجو کردم و مراجعه نمودم متوجه این مطلب نشدم تا این که خدمت حضرت مولا علی علیه السلام رسیدم به آقا عرض کردم مولا ی من! اصحاب یمین چه کسانی هستند که در گرو عملشان نمی باشند؟

حضرت فرمود: شیخ جعفر شما که اهل حساب و عدد (ابجد) هستید چطور کلمه یمین را حساب نکردید؟

سپس هنگامی که کلمه یمین را حساب کردم متوجه شدم که عدد 110 حاصل است در آن موقع فهمیدم که «كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ» الا- شیعیان حضرت علی علیه السلام یعنی در قیامت همه گرفتار حساب و کتاب اعمالشان هستند مگر شیعیان و پیروان حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام که به عنایت و شفاعت حضرت مولا حساب و کتابی بر آن هاست. (1)

حبل الله کیست؟

روزی پیامبر صلی الله علیه و آله در مسجد میان اصحاب نشسته بود، رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: اکنون کسی از در وارد می شود که اهل بهشت است پس از چند لحظه مرد بلند قامتی که به اهالی مصر شبیه بود وارد شد و عرض کرد: یا رسول الله صلی الله علیه و آله این که خداوند می فرماید:

«وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» مقصود از حبل الله کیست؟ حضرت با دست مبارک

ص: 52

خود به علی علیه السلام اشاره نمود و فرمود این است جبل الله هرکه بدین شخص تمسک جوید در دنیا و آخرت گمراه نگردد آن مرد علی علیه السلام را بغل نمود و بوسید و از مسجد خارج شد. (1)

سخنگو با زمین

حسین بن علی علیه السلام فرمود: سوره «إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ» را می خواندم چون به این آیه رسیدم «وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا» پدرم فرمود: آن انسانی که از زمین سؤال می کند و زمین با او سخن می گوید منم. و در روایتی دیگر در تفسیر نورالثقلین ج 5 نیز این گونه آمده است.

دلیل پاکی ها

جابر جعفی روایت کرده که او گفت: من از امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه 11 سوره انفال «وَيُنزَّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ...» پرسیدم؟

امام فرمود: مراد از «سما» در باطن آیه حضرت رسول صلی الله علیه و آله است و مراد از «ماء» علی بن ابیطالب علیه السلام است...

«لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ» این است که پاک می گرداند خدایتعالی به سبب علی بن ابیطالب دل کسی را که به جان و دل قبول ولایت آن حضرت کرده باشد... (2)

لطف جاری و جاوید

عبدالله بن ابان که در نزد حضرت امام رضا علیه السلام اعتبار تام داشت نقل کرده: من از آن حضرت التماس دعا برای خود و برای اهل بیت خود کردم.

امام فرمود: بدون استدعای تو، من تو را دعا می کنم به خدا قسم که اعمال شما در هر شب و روز بر من عرضه می شود عبدالله گفت: من این کلام را عظیم دانستم پس حضرت فرمود: آیا تو کتاب خدای تعالی را نخوانده ای که فرموده: «وَقُلْ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ

ص: 53

1- . تفسیر جامع، ذیل آیه مذکور.

2- . تفسیر شریف لاهیجی، ج 2، ذیل آیه مذکور.

عَمَلِكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ» وبعد از این فرمودند: ... اولین مؤمن حضرت امیرالمؤمنین است و دیگر فرزندان او علیهما السلام. (1)

ابراز و اظهار کن

سعید بن جبیر از ابن عباس چنین نقل می کند:

هنگامی که آیه «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى...» (2).

بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نازل شد اصحاب به پیامبر صلی الله علیه و آله عرض کردند: ای رسول خدا این ها چه کسانی هستند که خداوند ما را به محبت آن ها امر می فرماید؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: آن ها حضرت علی علیه السلام و فاطمه زهرا علیها السلام و فرزندان آن دو می باشند. (2)

رعایت حق اهل بیت

سیوطی در تفسیر الدر المنثور از ابن عباس نقل می کند که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در تفسیر آیه 23 شوری فرمود:

«ان فی اهل بیتی و تؤدوهم بی» منظور این است که حق مرا در اهل بیتم حفظ کنید و آن ها را به خاطر من دوست دارید. (3)

احمد حنبل در فضائل الصحابه از سعید بن جبیر از عامر نقل می کند: هنگامی که آیه 23 شوری نازل شد پیامبر در پاسخ به سؤال مردم فرمود:

«علی و فاطمه و ابناهما و قائلها ثلاثه» آن ها علی و فاطمه و دو پسر او هستند و این سخن را سه بار تکرار کرد. (4)

اولین حق و آخرین حقیقت

حاکم حسکانی در شواهد التنزیل چندین روایت از محمد بن فرات و محمد بن سهل و

ص: 54

1- . اصول کافی - توبه / 105.

2- . شواهد التنزیل حاکم حسکانی، ج 2، ص 130 تا 135.

3- . در المنثور، ج 6، ص 7.

4- . احقاق الحق، ج 3، ص 2.

علی بن عباس از جعفر بن الصادق علیه السلام نقل می کند که در تفسیر آیه شریفه: «وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ»¹.

فرمود: منظور از این آیه شخص امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام است.⁽¹⁾

رکن اعظم

ابن عباس می گوید: «ما نزل فی احدٍ من کتاب الله ما نزل فی علی علیه السلام» برای هیچ کسی به اندازه علی علیه السلام در قرآن آیه نازل نشده است.⁽²⁾

سرور مومنان

عکرمه از ابن عباس چنین آورده: «ما فی القرآن آیه «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» الا وعلیُّ امیرها وشریفها...» در قرآن کریم هر آیه ای با عنوان الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ذکر شده است علی علیه السلام امیر آن مومنان و شریف ترین آن صالحان است و از اصحاب محمد صلی الله علیه و آله کسی نیست که مورد عتاب خدای سبحان قرار نگرفته باشد مگر علی بن ابیطالب علیه السلام که همیشه به خیر و نیکویی توصیف شده است.⁽³⁾

حقیقت عالم

از عبدالله بن مسعود روایت شده که گفت:

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای عبدالله فرشته ای نزد من آمد و گفت: یا رسول الله: «وَسَدُّ لَنَا مِنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا»⁵ پپرس از پیامبرانی که قبل از تو فرستادیم به چه دلیلی مبعوث شده اند؟ گفتیم: به چه دلیلی فرستاده شدند؟

گفت: برای ولایت تو و ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام.⁽⁴⁾

ص: 55

1- . شواهدالتنزیل، ج 2، ص 218، حدیث 932 تا 935.

2- . شواهدالتنزیل، ج 1، ص 52.

3- . شواهد التنزیل، ج 1، ص 30.

4- . مائه منقبه، حدیث 73 و ترجمه امام علی ابن عساکر، ج 2، ص 97.

روزی مردی از امام حسین علیه السلام از معنای «کهیص» سؤال کرد حضرت در پاسخ او فرمود: اگر آن را برای تو تفسیر کنم بر آب راه روی (1) و آن حضرت در تفسیر آیه شریفه «تَرَاهُمْ زُجَّعًا سُجَّدًا؛ 2؛ آنان را در حال رکوع و سجود بسیار می بینی» فرمود: این آیه شریفه در شأن علی بن ابیطالب علیه السلام نازل شده است (2) و در روایتی دیگر حارث بن عبدالله اعور به امام حسین علیه السلام عرض کرد: ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله از تفسیر کلام خدا که فرمود: سوگند به آفتاب و تابش هنگام بر آمدنش «وَالشَّمْسِ وَضَهَّحَاهَا» مرا آگاه فرما! حضرت فرمود: ای حارث! منظور از آفتاب محمد صلی الله علیه و آله پیامبر خداست گفت: عرض کردم فدایت شوم قسم به ماه آن گاه که از پی آفتاب بر آید «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا» فرمود: مراد از ماه امیرمؤمنان علی بن ابیطالب علیه السلام است که از پی محمد صلی الله علیه و آله می آید.

گوید: عرض کردم سوگند به روز هنگامی که جهان را روشن سازد «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا» فرمود: مراد از روز قائم آل محمد صلی الله علیه و آله است که گستره زمین را پر از روشنایی عدل و داد می سازد.

علامه مجلسی افزوده است که سوگند به شب وقتی که جهان را در سیاهی کشد «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا» فرمود: بنی امیه است. (3)

حقیقت قرآن

عن عبدالرحمن بن ابی لیلی قال: «نزلت فی علی علیه السلام ثمانون آیه صفوا فی کتاب الله عزوجل ما شرکه فیها احد من هذه الامه» عبدالرحمن بن ابی لیلی گوید: درباره ی علی هشتاد آیه خالص در قرآن نازل شده که هیچ کس از امت در آن ها با علی علیه السلام شرکت نداشت.

و مجاهد گوید: هفتاد آیه درباره علی علیه السلام فرود آمد که هیچ کس در فضیلت آن ها با او شریک نیست. (4)

ص: 56

1- . احقاق الحق، ج 11، ص 432.

2- . بحار الانوار، ج 38، ص 203.

3- . بحار الانوار، ج 24، ص 79.

4- خصال، ص 702 و 715.

آئینه ایزد نما

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: بدانید و آگاه باشید علمی را که خداوند به آدم و تمام پیغمبران الهی تا حضرت خاتم الانبیاء از آسمان نازل فرمود در نزد من و عترت رسول خدا صلی الله علیه و آله می باشد. (1)

امام، مظهر اسم اعظم

در ذیل آیه 108 یوسف «قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي...» ابی جارود از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود: مراد از کلمه انا، نفس پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله است و منظور از «مَنِ اتَّبَعَنِي» علی بن ابیطالب و آل محمد علیهما السلام است. (2)

برتر از انبیاء

صاحب کتاب بصائر الدرجات به سند خود از عبدالله بن بکیر و او از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده گفت: در حضور آن حضرت راجع به حضرت سلیمان و سلطنت و مقام علمی و منزلتش بحث و مذاکره شد.

امام فرمود: خداوند به سلیمان فقط یک حرف از اسم اعظم را عطا فرموده بود ولی مصاحب شما (یعنی خود آن حضرت) کسی است که خداوند درباره اش می فرماید: «قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيداً بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ» 3؛ سپس فرمود: به خدا قسم علم کتاب نزد امیرالمؤمنین علیه السلام و ما ائمه می باشد عرض کردم: فدایت شوم راست فرمودید. (3)

افضل اول و اعلم

در کافی ذیل آیه شریفه: «قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيداً». (4)

ص: 57

1- تفسیر جامع، ج 3، ص 416.

2- شواهد التنزیل، ج 1، ص 373.

3- بصائر الدرجات، ص 213.

4- رعد / 43.

از امام باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود: در این آیه خداوند به ما نظر داشته ولی بعد از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله علی امیرالمؤمنین علیه السلام اول و افضل و اعلم و بهتر از ماست.

رکن علم نبی

ابن شهر آشوب از تفسیر وکیع و تفسیر سفیان و تفسیر سدی و تفسیر ابی صالح که هر چهار تفسیر از منابع اهل سنت است روایت کرده که عبدالله بن عمر این آیه (1) را در حضور امیرالمؤمنین علیه السلام قرائت کرد و به امام عرض کرد:

شما رکن مهم علم و دانش هستید و با وفات شما رکن ایمان ناقص خواهد شد. خداوند در آیه 43 همین سوره می فرماید: کافران می گویند که تو پیامبر نیستی بگو خدا و هرکسی که از کتاب آگاهی داشته باشد به شهادت میان من و شما کافی است، خداوند در این آیه در حالی که امام علی علیه السلام 13 ساله است امام را شاهد نبوت رسول خدا صلی الله علیه و آله قرار داده و روایات زیادی است آن کسی که تمام علم کتاب در نزد اوست امام علی علیه السلام نامیده شده است لذا با توجه به این که این سوره مکی است و در مکه نازل شده امام علی علیه السلام در آن وقت صاحب همه علم کتاب بوده و خداوند او را شاهد نبوت نبی خود معرفی می نماید.

زمین خبر می دهد

امام باقر علیه السلام فرمود: در حضور امیرالمؤمنین تلاوت شد: «إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا» امام فرمود: منم آن انسان و زمین خبرهایش را به من می دهد. (2)

دارای علم الهی

امام علی علیه السلام فرمود: اگر نبود آیه شریفه «يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ» 3 در قرآن، هر آینه خبر می دادم به هر چه واقع خواهد شد تا روز قیامت. (3)

ص: 58

1- أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقَّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ. رعد / 41.

2- تفسیر نورالثقلین، ج 5، ص 649.

3- تفسیر جامع، ج 3، ص 413.

کلامی که به خشم پیامبر صلی الله علیه و آله انجامید

ابن شاذان در کتاب مناقب امیرالمؤمنین یکصد منقبت و فضیلت از آن امام ذکر کرده است او در منقبت و فضیلت هشتاد و پنج روایت نموده که حضرت باقر علیه السلام فرمود: پدرم امام زین العابدین علیه السلام فرمودند:

روزی عمر بن خطاب در حضور رسول خدا صلی الله علیه و آله از جای خود برخاست و عرض کرد:

ای رسول خدا! شما همیشه درباره ی علی بن ابیطالب علیه السلام می فرمایید:

«انت منی بمنزله هارون من موسی الا انه لانی بعدی» تو ای علی! به منزله هارون نسبت به موسی در نزد من هستی جز آن که پس از من نبوت وجود نخواهد داشت.

سپس ادامه داد که مقام هارون و موسی در قرآن بیان گردیده ولی برای علی علیه السلام در قرآن ذکر نشده است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله از گفتار عمر سخت غضبناک شد و فرمودند: ای عرب خشن، ای غلیظ! سخن خداوند را که در قرآن می فرماید: «هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ»⁽¹⁾ را نشنیده ای؟⁽¹⁾

کسب رضایت خداوند

امام علی علیه السلام فرمود: من نخستین کسی هستم که زیر درخت با رسول خدا صلی الله علیه و آله بیعت کرد و خدا فرمود: خداوند از مؤمنان آن گاه که زیر درخت با تو بیعت می کردند خشنود شد⁽²⁾ «لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ».

عابد بی بدیل

قال الامام الحسين عليه السلام: «تراهم ركعاً سجداً»⁽³⁾ نزلت في علي بن ابیطالب علیه السلام» امام حسین علیه السلام فرمود: این آیه درباره علی بن ابیطالب علیه السلام نازل شد.

یعنی علی علیه السلام را همواره در رکوع و سجود می نگرید که در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند.⁽⁴⁾

ص: 59

1- بحار الانوار، ج 35، ص 59.

2- . تفسیر نور الثقلین، ج 4، ص 494.

3- فتح / 29.

4- مناقب ابن شهر آشوب، ج 2، ص 15 - بحار الانوار، ج 38، ص 203.

در ده آیه، مؤمن خوانده شده

امام حسین علیه السلام به ولید بن عقبه لعنه الله علیه فرمود: تو چه کسی هستی ای ولید بن عقبه؟!

سوگند به خدا تو را سرزنش نمی کنم که چرا نسبت به علی علیه السلام بغض و کینه داری زیرا علی علیه السلام تو را هشتاد و پنج تازیانه زد(1) و پدرت را در جنگ بدر با دست خودش به شکیبایی کشت.

تو چگونه علی را دشنام می دهی در حالی که خداوند در ده آیه از قرآن او را مؤمن نامید و تو را در قرآن فاسق معرفی فرمود: «إِنَّ جَاءَكُمُ فَاسِقُ بَنِي قَتَيْبَةَ أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصِيبُوا عَلِيَّ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ».

شأن انبیائی علی علیه السلام

روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله در حالی که سوار بر اسب بود از شهر مدینه خارج شد ناگاه دید که امام علی علیه السلام پیاده به دنبال او روان است.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: علی جان! یا با من سوار شو و یا به خانه برگرد همانا خداوند به من دستور داده که اگر سواره ام تو نیز سوار شوی و اگر پیاده راه می روم تو نیز پیاده راه روی و اگر نشستم تو نیز بنشینی جز آن که برای اجرای حدود الهی برخیزی.

خداوند مرا به کرامت و ارزشی بزرگ نداشت جز آن که آن را به تو نیز عطا فرمود: خداوند مرا به نبوت برگزید و تو را نیز جانشین من قرار داد که در اجرای حدود الهی قیام کنی و مشکل ترین کارها را به انجام رسانی.

سوگند به خدایی که محمد را به حق برای رسالت برگزیده آن کس که تو را انکار کند به من ایمان نیاورده و آن کس که تو را نشناسد به رسالت من اقرار نکرده است آن کس که امامت تو را باور ندارد به من نیز ایمان نیاورده است.

فضیلت و ارزش های تو از ارزش های من و ارزش های من از خداست و سخن خداوند متعال است که فرمود: «قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ».

ص: 60

1- . ولید در زمانی که در کوفه بود شراب خورد او را عثمان حاکم آنجا کرده بود و مایل نبود که او شلاق خورد تا اینکه گرفتار دستان خیبر کشای مرتضی علی علیه السلام شد و حضرت به او حد جاری کرد.

معنای این آیه این است که فضل خدا؛ یعنی نبوت پیامبرتان، و رحمت پروردگار، یعنی امامت علی بن ابیطالب؛ از این رو فرمود: با نبوت و ولایت شادمان باشید...

سوگند به خدای علی! تو آفریده نشدی جز برای پرستش پروردگار و برای آن که به وسیله تو احکام و مسائل دین را مردم پیاموزند و به وسیله تو راه های کهنه شده هدایت آبادان می شود. همانا گمراه شد آن کسی که نسبت به تو آگاهی ندارد و گمراه است و به راه خدا هدایت نشد آن کسی که نسبت به تو و ولایت تو هدایت نشده است و این سخن خداوند بزرگ است که فرمود:

«وَإِنِّي لَعَفَاؤٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى».

یعنی: ولایت تو را بپذیرد، خداوند مبارک و بزرگ آنچه از حق مرا واجب شمرد حق تو را نیز واجب کرد.

حق تو بر آن کس که به من ایمان آورد واجب است.

علی جان! اگر تو نبودی حزب خدا شناخته نمی شد که به وسیله تو دشمنان خدا شناسایی شوند و کسی که به ولایت تو علاقه ای ندارد به چیزی علاقه ای نخواهد داشت...

سپس فرمود: من چیزی نمی گویم جز آنچه را که پروردگار بزرگ من فرمود: امروز آنچه را که درباره تو گفتم از طرف پروردگار بزرگ بود که در حق تو نازل فرمود. (1)

نور ولایت

ابوجعفر علیه السلام در توضیح آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ».

فرمود: هرکسی به ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام تمسک کند برایش نوری حاصل شود و قلبش نورانی گردد. (2)

ص: 61

1- تفسیر برهان، ج 1، ص 488، حدیث 2.

2- شواهد التنزیل، ج 2، ص 308.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

